

Hvem var Michael Agerskov?

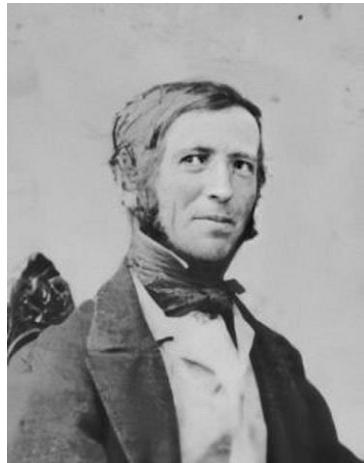
En biografi av Sverre Avnskog.

*Michael Agerskovs mor,
Andrea Louise, født
Stephensen, 1835-1908,
med datteren Henny.
Foto: Privat.*

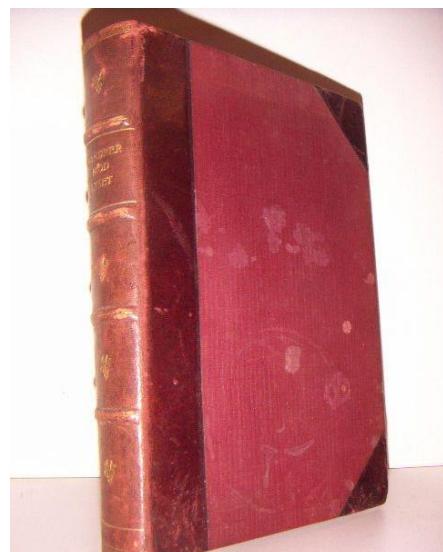
*Lektor og forfatter Kaj Michael
Andreas Agerskov, 1870-1933. Foto:
Privat.*

*Michael Agerskovs far,
Henrik Frederik Michael
Agerskov, 1824-1902.
Tollforvalter i Nykøbing,
Sjælland. Foto: Det
Kongelige Bibliotek.*

*Michael Agerskov og hans livsledsager, Johanne Elisabeth
Agerskov, født Malling-Hansen, 1873-1946. Foto: Det
Kongelige Bibliotek.*

*Michael Agerskovs innbundne
utgave av *Vandrer mod Lyset!*
Foto: Sverre Avnskog.*

Innholdsfortegnelse:

Side 3: Innledning.

Side 4: Michael Agerskov, menneskevenn og forfatter.

Side 6: Familie og slekt på farssiden.

Side 22: Besteforeldre og forfedre på morssiden.

Side 34: Søsken i Agerskov-familien: Christian, Henny og Anna.

Side 46: Michaels barndomsopplevelse med den unge piken.

Side 49: Michael Agerskov utgivelser.

Side 51: Intervju med Johanne Agerskov i Berlingske Tidende 31. mars 1920.

Side 54: Intervju med Johanne og Michael Agerskov i B. T. 1922.

Side 57: Michael og Johanne Agerskov: Lysets budbringere.

Side 62: Michael Agerskovs siste dager.

Side 72: Michael Agerskovs forfatterskap.

Side 79: Kilder.

© Copyright: Sverre Avnskog.

Innledning.

Kaj Michael Agerskovs navn vil for alltid være uløselig knyttet til det store religiøse, etiske og vitenskapelige verket, *Vandrer mod Lyset!*, som han sto som utgiver av i 1920. Agerskov var ikke selv forfatteren av verket - det var mottatt gjennom intuitiv inspiratorisk tankepåvirkning fra den oversanselige verden av hans hustru, mediet Johanne Agerskov, 1873-1946, født Malling-Hansen. Men utgivelsen ville aldri vært mulig uten Michael Agerskovs medvirkning - hans betydning som medhjelper og støttespiller for sin hustrus arbeid som medium kan vanskelig overvurderes. Deres personligheter utfylte og supplerte hverandre, og deres arbeid vil for alltid bli stående som et lysende eksempel på den styrke som ligger i et harmonisk samarbeid mellom tanken og viljen - den kvinnelige og den mannlige urkraft, når de danner en ubrytelig enhet. Johanne bidro med sin meget velutviklede evne til å "høre" åndenes tale, Michael med sin klippefaste tro på sin hustrus evner og sannheten i de budskapene hun mottok.

Nettopp dette samarbeidet muliggjorde at lyset gikk seirende ut av kampen mot mørket i den åndelige verden, idet Michael og Johanne Agerskov i dyp tillit til Kristus fattet medlidenhet med det vesen menneskeheten hadde fryktet i årtusener - han som gjennom sine onde planer hadde vært ansvarlig for verdens ondskap og alle menneskehettens grufulle lidelser - Satan. I mars 1912 førte Kristus ham usynlig til Johanne og Michael Agerskov hjem. I sfærene, før "syndefallet" var han en av de fremste lederskikkelsene i lysets tjeneste, men ved en avgjørende korsvei lot han hovmodet og selvtildredsheten umerkelig få snike seg inn i sitt sinn og ville selv være "Gud", uvitende om at han derved gjorde seg selv til mørkets viljeløse slave. Nedbrutt av lidelse og anger ba han - djevelen - gjennom sin tanke Michael og Johanne Agerskov om tilgivelse for alt det onde han hadde gjort mot dem og mot menneskeheten, og Michael og Johanne Agerskov tilgav ham av sine hjerters medlidenhet og ba en dyptfølt bønn til Gud for hans frelse! I det samme øyeblikket mistet mørket for alltid makten over hans guddommelige vilje og tanke, og selv om mørket fremdeles har stor makt over menneskene, er mørket blitt uten en bevisst ledelse, og det er kun et tidsspørsmål før lyset har seiret fullt ut på jorden!

De som kjenner *Vandrer mod Lyset!* vet at det kun er et tidsspørsmål før dette verket vil være verdenskjent. For selv om Guds mølle maler langsomt, vil hans planer alltid før eller siden bli til virkelighet. Hvor lang tid det vil ta før VmL er kjent av det store flertallet av mennesker, vet ingen, ikke en gang Gud. Kanskje vil det ta 10 år - kanskje 100. Det som er helt sikkert, er at Michael og Johanne Agerskovs navn for alltid vil være skrevet med gullskrift på himmelen! Gjennom deres oppofrende og tillitsfulle innsats er det kun et tidsspørsmål før sannheten om menneskets opprinnelse, og om kampen mellom lyset og mørket vil være kjent av alle. VmL ligger der som en gullgruve og venter på å åpenbare sine gullkorn for alle som søker etter Guds sannhet! Og ekteparets bønn for Ardor, har trolig spilt en stor rolle for den enorme fremgangen for menneskeheten i løpet av det århundret som har gått siden. Det blir stadig færre væpnede konflikter, analfabetismen er på det nærmeste utryddet, det blir stadig færre livstruende epidemier og flere og flere land har blitt velfungerende demokratier.

Vandrer mod Lyset! ble altså Michael Agerskov store livsoppgave og livsverk. Men ved siden av dette arbeidet han som lektor, sensor ved den danske lærerutdanningen og lærebokforfatter, og hadde dessuten en egen skjønnlitterær produksjon.

Johanne Agerskov var en meget ærekjær person, som aldri gikk på akkord med sin samvittighet. Ifølge henne selv hadde hun i bunn og grunn bare spesielle evner på ett eneste området, nemlig som medium, men hennes gudbenådende mediumistiske evner var til gjengjeld forfinet til det absolutt sublime. Foto: Privat.

Michael Agerskov kom fra en meget solid slekt, som i en lang årrekke virket som samfunnets byggere og støtter, og flere av hans nærmeste forfedre innehadde meget høyt betrodde stillinger innen tollvesenet, der ærlighet og pålitelighet var selve bærebjelken for tilliten til dem. Gjennom sin utdanning og sitt arbeid var Michael Agerskov selv en høyt betrodd mann, som lektor og som sensor ved lærerskoleeksamen i Danmark. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Dessverre finnes det ikke særlig mange beskrivelser av Michael Agerskov fra mennesker som møtte ham i levende live. En av de få unntagelsene er journalisten Chr. Houmark, som intervjuet Johanne og Michael for Berlingske Tidende i oktober 1923 i forbindelse med utgivelsen av Agerskovs bok, "Nogle psykiske Oplevelser". Houmark omtaler Michael Agerskov som "en anset Pædagog og Videnskabsmand", og han forteller at "Hr. Agerskovs tidligere Bøger: "Vandrer mod Lyset" og "Hilsen til Danmark" har skapt ham en betydelig og interesseret Læsekreds, ogsaa udenfor den psykiske Forsknings Tilhængere. Han er ialt en Personlighed, hvis Dannelse bunder dybt, ligesom hans Viden virker baade grundfæstet og omfattende. Her er intet Hysteri, men alt er præget af Alvor og en næsten tung Sanddruhed."

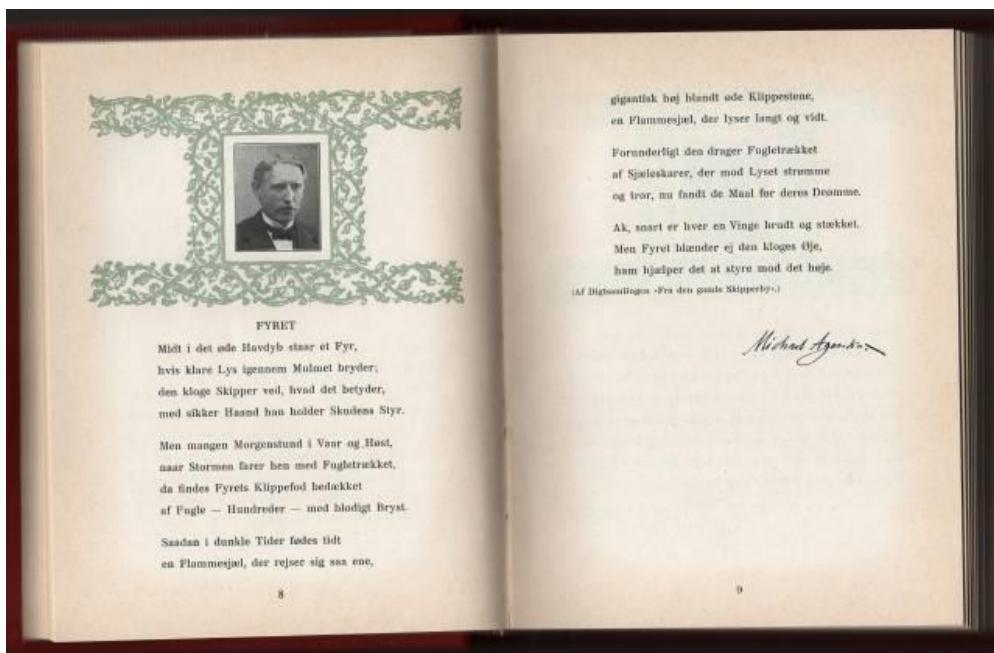
Hr. Agerskov er saa helt blottet for al udvendig Mystik. Han er lige langt fra den himmelske, blaaøjede Lyksalighed som fra mørk Aande-Viktighed. Han taler stilfuldt om det der for ham er blevet det selvfølgelige."

Forfatteren Chr. Jørgensen, 1887-1968, som møtte Johanne og Michael Agerskov ved et flertall tilfeller, skrev om Michael Agerskov i sine memoarer, at "han var en højdannet mann, hvis særlige speciale jo var dansk litteratur; men han var også godt inde i andre landes

litteratur ligesom i historie og filosofi". I "Politikens Konversationsleksikon" fra 1910 står om ham: "Agerskov, Michael, f. 1870, dansk forfatter og sproghistoriker. Medudgiver af håndbøger i dansk og svensk litteratur. Dessuden digte (Fra den gamle Skipperby 1909) og fortællinger ("Livets Kilde" 1897). Han var også censor i dansk ved skolelærereksamten; men jeg har dog ikke kendt ham fra min egen eksamen..."

Michael Agerskov fremstår altså som en meget respektert og høyt utdannet mann, med et meget tillitvekkende vesen, kjennetegnet ved sin sanndruhet og sin respektfulle omgang med de emnene som ble omtalt i bøkene han sto som utgiver av. Hverken han eller hans hustru følte noensinne behov for å skytte av seg selv eller fremheve sin egen innsats, tvert imot fremsto de alltid med ydmykhet og respekt for de sannhetene de hadde formidlet gjennom VmL! Og der var aldri noe forsøk på selv å ta æren for det formidlede - de understreket alltid at de kun hadde nedskrevet og videreforsøkt innholdet ord for ord - innholdet stammet fra lysets ånder!

Fra VmL vet vi at Michael og Johanne Agerskov var inkarnert med den spesielle hensikt å bistå Kristus og hans krets, som fra midten av 1800-tallet, som diskarnerte vesener, søkte jordiske medhjelpere for å gjennomføre det Gud kalte for "snarveien", eller "genvejen" på dansk. Til det arbeidet hadde Gud bruk for mennesker av en helt spesiell støpning, som var i stand til å fatte tillit til at avdøde personer kan kontakte jordiske mennesker, og som hadde tilstrekkelig personlig styrke, integritet og hederlighet til ikke å falle for fristelsen til å utnytte sine opplevelser i egen vinnings hensikt. Og i Michael og Johanne Agerskov fant lysets ånder nettopp de kvaliteter som de søkte av sine jordiske medhjelpere, og Guds plan om å vinne Ardor og de jobbundne åndene tilbake til lyset lyktes fullt ut.

Slik ble Michael Agerskov presentert i Dansk Forfatterforenings 25 års jubileumsbok, utgitt i 1919.

Familien Agerskov, fotografert på begynnelsen av 1890-tallet. Fra venstre: Anna gift Lindahl, tannlege (f. 1873), Michael, forfatter og lektor (1870-1933), Christian, ingeniør (1859-1928), sittende, Andrea Louise f. Stephensen (1835-1908), Michael, tollforvalter (1824-1902), Halfdan Kongsted, adjunkt (1857-1894), Henny, gift Kongsted (f. 1857). De to barna er datteren og sonnen til Henny og Halfdan Kongsted. Foto: Privat.

For dem som kjenner til hvordan de ubevisste, astrale egenskapene går i arv i slektsledd etter slektsledd, er det uhyre interessant å studere Agerskov-slektens fortid. Den var nemlig befolket av en rekke meget fascinerende og begavede personligheter, som i stor grad satte sitt preg på sin samtid. Og det er meget lett å kjenne igjen de karakteregenskapene som var så fremtredende hos Michael Agerskov hos flere av hans forfedre. Det er nok ikke å ta for hardt i å påstå at den karakterstyrke og hederlighet som preget Michael Agerskov var bygget opp som en astral slektsarv i hans familie gjennom mange slektsledd. Fra VmL kjenner vi til hvordan de yngste ofte inkarnerte i flere ledd etter hverandre i en og samme familie, for å bygge opp en slektsarv hvor ulike talenter og egenskaper var meget fremtredende, for at de yngstes geniale evner skulle få de best mulige vilkår for å utvikle seg. Den instinktive delen av vår personlighet er en høyst virksom del av vår bevissthet, og ifølge VmL kan personlig vekst godt betraktes som en måte å foredle den, slik at vi gir videre en arv til våre etterkommere av kultiverte personlige egenskaper og talenter.

I Agerskov-familien rager man med at slekten opprinnelig stammer fra det lille stedet, Agerskov, helt syd i Jylland. Men også i Viborg i midt-Jylland finnes et sted med samme navn, og ingen ting er foreløpig helt sikkert hva angår slektens opphavssted. Michaels forfedre kan foreløpig spores tilbake til begynnelsen av 1700-tallet, og folketellingen fra 1787 kan fortelle at en Chrestian Agerskou, 72 år, ugift, Conferanseraad og deputeret i Rente Cammeret, var husbonde i en tallrik husholdning i Vester Kvarter, Nye Kongens Gade 326. Hans meget fremgangsrike karriere kan man lese om i første utgave av Dansk Biografisk Leksikon og biografien om ham avsluttes med at "Han døde 2. Dec. 1789, anerkjendt som en særdeles nidkjær, redelig og dygtig Embedsmand."

Aggerskov, Christian Pedersen, —1789, Deputeret i Finanskollegiet. I Aaret 1742 blev han Fuldmægtig i Assignationskontoret i Rentekammeret, efter at han «i de sidste 9 Aar havde tjent ved Kammeret i Hof- og Militæretatens Kontor og, medens den forrige Renteskriver og Fuldmægtigen i samme Kontor begge paa én Tid formedelst Svaghed vare fraværende, ved de der forefaldne Forretninger vist Prøve paa sin Habilitet». 1754 blev han Bogholder ved Assignationskontoret, 1759 Kammeraad, 1760 Revisor ved den almindelige Pensionskasse, s. A. tillige Kommitteret i Bygningscommissionen, 1762 Revisor ved Overskattedirektionen, 1768 Justitsraad, 1771 Medlem af og Revisor i Overbygningsdirektionen, 1776 Etatsraad, 1781 Konferensraad, s. A. Deputeret i Finanskollegiet og 1788 paa Grund af Aldersdomssvaghed dispenseret fra sit Embede med Bibeholdelse af sin Gage og Forpligtelse til at bistaa Kollegiet med sine Raad i paakommende Tilfælde. Han døde 2. Dec. 1789, anerkjendt som en særdeles nidkjær, redelig og dygtig Embedsmand.

G. Kringelbach.

Biografien om Christian Pedersen Agerskov, 1715-1789, fra første utgave av Dansk Biografisk Leksikon. Conferanseraad Agerskov var broren til Michael Agerskovs oldefar, men oldefarens navn er foreløbig ikke kjent. Hvordan navnet ble stavet, var man ikke så nøyne på den gangen, og det var ikke så uvanlig å sette til en ekstra konsonant, som f. eks. i Aggerskov, dersom man syntes at navnet burde være litt "finere".

Hos denne aller første kjente personen i Agerskov-slekten finner vi altså nøyaktig de samme egenskapene som kjennetegnet Michael Agerskov; redelighet og dyktighet. Og allerede på dette tidspunktet kan vi se at Agerskov-familien hadde opparbeidet seg en sterk posisjon i det danske samfunnet. Og at de må ha vært meget velstående kan man slå fast ut fra antallet tjenestefolk i husholdningen, for de hadde hele 7 av dem; kelner, kusk, gårdske, husholderske, kammerjomfru, stuepike og kokkepike. Husbonden selv var altså ugift, men sammen med ham bodde hans broders barn og en av disse het også Chrestian Agerskou, 34 år, ugift og var på dette tidspunktet sekretær i General Told Cammeret. Han ble senere den aller første overtollinspektøren i København, og var Michael Agerskovs farfar.

Bildene nederst på side 6. Fra venstre: Kaj Christian Hass Agerskov, 1802-1898, skipskonstruktør ved Södra Varvet i Stockholm. Foto: Sjöhistoriska Museet. Christian Vilhelm Hass Agerskov, 1809-1892, professor og lærer i Dansk ved Søofficer-skolen og Efterslægtselskabet Skole. Foto: Det Kongelige Bibliotek. Andreas (Anders) Julius Hass Agerskov, 1811-1872, Kommandør og Udskrivningschef og Ridder av Dannebrog. Henrik Frederik Michael Agerskov, 1824-1902, toldforvalter i Nykøbing, Sjælland. Foto: Privat.

Københavns tollbod slik den så ut i 1820, da Michael Agerskovs farfar, Christian Agerskov, 1753-1832, var den første overtollinspektøren i København.

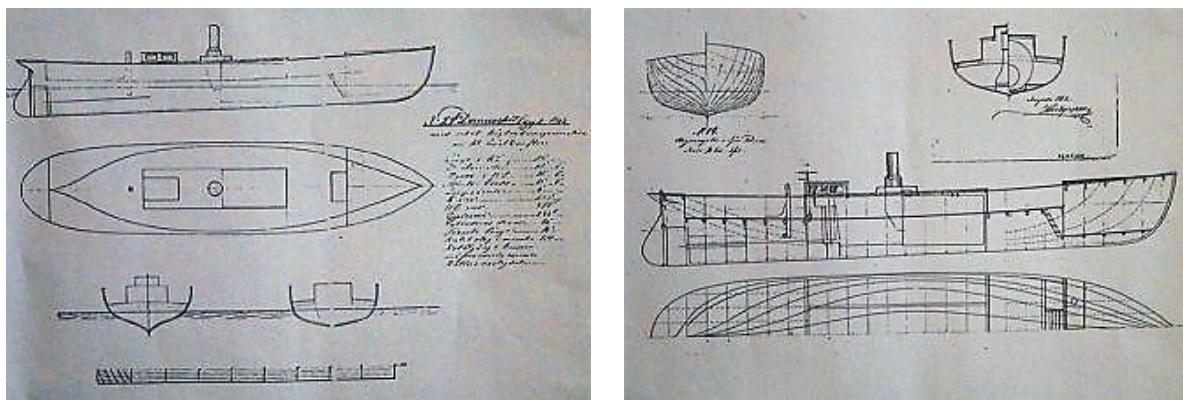
Det har dessverre vært meget vanskelig å spore opp kildemateriale om overtollinspektør og etatsråd Agerskov. Det vi vet, er at han giftet seg forholdsvis sent, med enken etter sin kollega Henrich Haas, 1771-1817, Johanne Christine Christensen, 1784-1859. (Noen steder skrives hennes navn Hanne Christiane). Hun hadde da ellers født fire barn, men Christian Agerskov adopterte disse, og ekteparet fikk kun en sønn sammen, i 1824; Henrik Frederik Michael Agerskov, Michael Agerskovs far.

Christian Agerskov ble gravlagt i Vor Frue Kirke, og i et gammelt dokument i slektens eie sto følgende: «*I Vor fru kirke: En Sandstensstøtte med en hvid Marmorplade, hvorpaa læses: Her gjemmes Støvet af den trofaste Mand og Fader, Krigsassessor og kgl. Portcontrolleur Henrich Haas, født d. 21 Aug. 1771, død d. 17 Martz 1817. De jordiske Levninger af Inger C. Christensen fød Hansen, død d. 24 Decbr. 1825, 76 Aar gammel. Ved disses Side hviler Støvet af Christian Agerskov, Etatsraad og første Toldinspecteur i Kjøbenhavn. Fød d. 3 Jan. 1753, død d. 20 Mai 1832. Over et halvt Seculum tjente han sin Konge og sit Fødeland tro og redelig. En kjær Hustru, 5 Børn og 2 Søstre begræde i ham deres trofaste Ven og Støtte. - Ovenover Monumentet findes en hvid Marmorvase.*”

Vi vet dessverre ikke så meget annet om overtoldinspektør og etatsraad Christian A. Agerskov enn det som kommer frem ovenfor. Forhåpentligvis vil fremtidig forskning kunne avdekke mer detaljert viten om ham.

Det var ikke så uvanlig at en ugift mann "overtok" en enke med barn på den tiden etatsråd Agerskov levde, og ofte fulgte det et embete eller en formue med. Om det var tilfelle for Agerskovs del, vet vi ikke, men noen måneder etter at hans og Johanne Christianes egen sønn, Henrik Frederik Michael var født i november 1824, fikk alle de fire barna etter Haas ved kongelig resolusjon tillatelse til å føye til navnet Agerskov etter sitt eget. I tillegg til brødrene som er avbildet ovenfor, hadde Johanne Christine og Henrich Haas også en datter, Christiane Wilhelmine Hass Agerskov, født 1813. Hun ble gift med grosserer i København, Bernhard Theodor Emil Petræus, født 1814, men deretter forsvinner foreløbig alle spor etter henne.

Den eldste av brødrene, Kaj Agerskov, 1802-1898, utvandret til Sverige og hadde en meget lang karriere som skipskonstruktør ved Stora (Södra) Varvet i Stockholm - i hele 44 år hadde han sitt daglige virke der. En av de båtene han tegnet, Tomten, er faktisk Sveriges eldste dampbåt som fremdeles er i drift. Kaj Agerskov var først sjøkadett og utdannet seg deretter ved et handelsinstitutt, før han skiftet helt retning og begynte å studere skipsbyggeri ved kronovarvet i København. Ifølge en nekrolog i Kungliga Svenska Segel Sällskapets årsbok for 1899 tegnet Kaj Agerskov mer enn 200 seil- og dampbåter i løpet av sin tid ved Stora Varvet - frem til han gikk av med pensjon i 1887. *"Så länge krafterna stodo honom bi, skötte han sitt ansvarsfulla kall med sällspordt nit,"* heter det i nekrologen. *"Han tilvann sig ett stort anseende såsom skicklig skeppskonstruktör, och vid många utställningar både här i Sverige och i utlandet, såsom i Stockholm, Köpenhamn, London, Paris, Wien o. s. v. vann han priser för sina utmärkta fartygskonstruktioner. Under en lång följd av år var Agerskow vår mest anlitade yachtkonstruktör."* Og nekrologen avsluttes med fölgende ord: *"Kai Agerskow var i ordets fulla bemärkelse en hedersman och därtill en person, som genom sitt rättframma, öppna och vänliga sätt att umgås med människor gjorde sig omtyckt af alla, med hvilka han kom i närmare beröring. Om honom kunde med fullt skäl sägas, at han var allas vän och ingens ovän."*

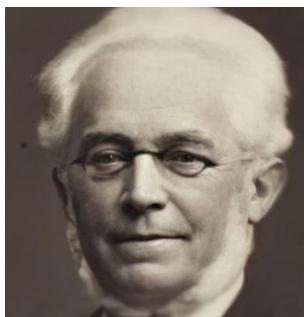
To av Kaj Agerskovs tegninger fra 1862 av dampbåten Domnarfvet.

Til venstre over ses Domnarfvet slik den fremstår i dag. Til høyre over: Tomten - Sveriges eldste dampbåt som fremdeles er i drift i dag – den er også tegnet av Kaj Agerskov.

Den neste sønnen etter Henrich Haas, som Christian Agerskov adopterte, Christian Vilhelm Hass Agerskov, 1809-1892, var en av Danmarks aller mest fremstående kulturpersonligheter på 1800-tallet. I "Illustreret Tidende" var det f.eks en helsides nekrolog med foto om ham, skrevet av forfatter og skolemand, Knud Bokkenheuser, 1869-1936, og her fremgår det at Christian Agerskov omgikkes eller brevvekslet med stort sett alle de store dikterne og forfatterne i 1800-tallets Danmark, og han ble også en meget god venn av den norske dikteren, Henrik Wergeland. Hans fremragende evner som litteraturkritiker ble tydeligvis meget høyt verdsatt, og i mange tilfeller var han som en "fødselshjelper" for unge forfattere. I nekrologen i "Illustreret Tidende" fortelles det at Agerskov ikke gikk så godt overens med H. C. Andersen, "hvis forfængelige Karakter var en absolutt Modsætning til den beskedne Agerskovs. En gang imellem kom det endog til et Sammenstød imellem dem, eller rettere: Andersen var undertiden ikke helt behagelig mod Agerskov. En dag mødtes de saaledes i Strandstræde. Agerskov hilste smilende paa Andersen, hvorpaa denne standsede og i en vred Tone sagde: *"De skal ogsaa altid være i godt Humør - og vise Deres hvide Tænder, fordi mine ere sorte"*. Agerskov søgte at tale ham til Rette og tog ham hjem med sig til et Glas Vin. Næppe vare de traadte ind i Agerskovs Værelse, førend Andersen ilede hen til Reolen. Da han saa sine egne Skrifter prange paa an af Hylderne, vendte han sig rørt pm, tog Agerskov om Halsen og sagde: *"De er alligevel et godt Menneske!"*"

Christian Agerskov hadde sitt arbeid som professor og Danskklærer ved Søofficerskolen og ved Efterslægtselskabets skole i København - samme skole der hans nevø, Michael Agerskov tok sin studentereksamten i 1889. Michael Agerskov kan meget vel ha hatt sin egen onkel som lærer under sin utdanning.

Professor Christian Agerskov, 1809-1892 og hans hustru, Amalie Juliane Agerskov, 1831-1911. Begge bildene er fra Det Kongelige Bibliotek.

Nekrologen over Christian Agerskov i "Illustreret Tidende" var skrevet av en av professor Agerskovs tidligere elever, Knud Bokkenheuser. Formiddagsholdet ved Efterslægtselskabets Skole, fotografert i 1889, samme året som Michael Agerskov tok sin studentereksamen ved skolen. Michaels onkel, professor Christian Agerskov sitter som nr. 2 fra høyre i første rekke.

Forfatteren Knud Bokkenheuser, som selv var tidligere elev av professor Agerskovs, gir noen meget smigrende personkarakteristikker av sin lærer. Han skriver: "Det var næsten en Selvfølge, at Agerskov maatte være en udmærket Lærer i Dansk. Dette var nemlig hans Undervisningsfag baade i Efterslægten og paa Søofficersskolen. Han forstod ved sit sjeldent elskværdige Væsen og sin milde Maade at optræde paa at vinde sine Elever for sig." Og Bokkenheuser avslutter sin nekrolog med disse ordene: "Og alle vi andre Elever af Agerskov, vi saa op til ham og holdt af ham som af ingen anden af vore Lærere, og naar vi drog ud i Livet, gemte vi i Takknemmelighed Erindringen om hans Mildhed og Godhed imod os. Og saa tit vi tænke tilbage til Skolen, vil h a n s Skikkelse staa som et lysende Eksempel for oss." Intet dårlig skussmål for en lærer å få fra en av sine elever!»

Av alle de personene jeg har blitt kjent med av Michael Agerskovs forfedre og fra hans slekt for øvrig, er professor Christian Agerskov absolutt den han hadde mest til felles med, både hva angikk deres interesse for litteratur og personlige karaktertrekk. Michael Agerskov jobbet, i likhet med sin onkel, også som dansk lærer, og i familien huskes han som den mest elskelige og vennlige person man kan tenke seg. Når man leser om Christian Agerskovs vennlige og kloke vesen, bringes derfor tankene meget lett hen til Michael. Av mangel på personschildringer av Michael fra mennesker som møtte ham, synes jeg derfor det kan være på sin plass å bringe enda et lite portrett av professor Agerskov, denne gangen fra Jørgen Hatting s bok om Efterslægtselskabets skole:

"Professor Christian Vilhelm Hass Agerskov var en af Københavns smukkeste Mænd. En af hans Elever skildrer ham saaledes: "Han var af Middelhøjde, ret spinkel, men fint bygget, førete sig let og elegant. Han havde det mest kridhvide silkebløde Haar og Rundskæg, man kunde se, store blaa Øjne med store Hornbriller for, klassisk rene Træk og et mildt og klogt Udtryk i sit ædle Ansigt. Han gik altid klædt i sort Diplomatfrakke og et lille hvidt Slips, der gav hans Ydre en vis Værdighed, som han dog paa ingen Maade i særlig Grad holdt paa. Tværtimod var han sprudlende livlig, jævn og ligefrem, aandfuld i al sin Tale, med en klassisk Dannelse, der gav sig et fornemt Udtryk i al hans Konversation." Agerskov var født i 1809; i

1837 blev han Lærer ved Skolen, da hans nære Ven, H. P. Holst maatte opgive nogle af sine Timer, og han vedblev at undervise i Efterslægten til sin Død. Hans hvide Haar, fortalte man, var blevet kridthvidt i Løbet af en Nat ved en otteaarig Datters Død.

Agerskov havde i sin Ungdom spillet en saa fremtrædende Rolle i Studenterlivet, at han aldrig fikk taget nogen Embedseksamen. Det var dog ikke saa meget som Senior i Studenterforeningen, at han ydede en Indsats, men som en nær Ven af en lang Række af Tidens største Digtere. Selv produserte han aldrig noget, men med sin fine Smag og store Belæsthed blev han en uvurderlig Raadgiver og Smagsdommer for Mænd som Bødtcher, Hertz, Christian Winther, Kierkegaard og H. P. Holst, hvis Digtværker han læste Korrektur paa. For sine danske Elever stod han som den, der spændte over hele den danske Litteratur; han knyttede de gamle Traditioner til Nutiden.

Det fortælles om ham, at han som ung havde spillet l'Hombre med en Mand, der havde kendt Holberg personligt. Til Studentereksamene blev han eksamineret af Rahbek, med hvem han som ung Student drak Dus. Han havde staat ved Oehlenschlägers Dødsleje og havde været intim Ven af Søren Kierkegaard. Og paa sine gamle Dage blev han en nær Ven og Raadgiver for Sophus Schandorph. Det attende Aarhundre, Romantikken og Realismen forenedes i hans Person."

Michael Agerskov hadde meget til felles med sin onkel, professor Christian Agerskov, 1809-1892, både når det gjaldt deres interesse for litteratur og personlige karakter-trekk. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

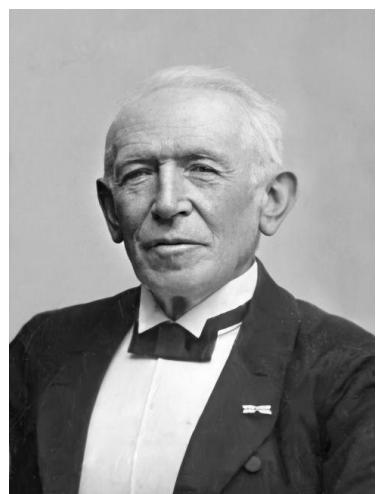
Michael Agerskov tok studenter-eksamen ved Efterslægtselskabets skole i 1889, på den samme skolen der hans onkel, professor Christian Agerskov var dansk lærer. Når man leser hvordan Christian Agerskov beskrives av dem som møtte ham, bringes tankene lett til hans nevø - det milde og vakre ansiktet, den klassiske dannelsen og ikke minst det vennlige vesen. Foto: Privat.

Den yngste av Michael Agerskovs onkler på farssiden var også den som døde først - av et astmaanfall, ifølge kildene. Om Andreas (Anders) Julius Hass Agerskovs, 1811-1872, personlige karaktertrekk vet vi ikke så mye. De opplysningene vi kjenner til, bygger på et kapittel om ham i T. A. Topsøe-Jensen og Emil Marquards bok, Officerer i den Danske Søetat fra 1935. Det er vel ikke å ta for hardt i at portrettet av Andreas Agerskov viser en meget staselig mann, med en utstråling av ro og tyngde, i tillegg til den karakterfasthet som var så typisk for mennene i Agerskov-slekten. Han var den tredje av brødrene som var biologisk sønn av tollinspektør Henrich Haas, men som ble adoptert av hans kollega Christian Agerskov i 1825, fem år etter at Haas var død. Andreas Julis Agerskov giftet seg i 1853 med Kathinka Elisabeth Jacobine Prahl, datter av kgl. Hofjuveler Samuel Nicolaj Prahl, 1800-1885. Agerskov startet sin karriere i sjøforsvaret allerede i 1832 som kadett og avansert i 1832 til secondløytnant. Han seilte i noen år til Vestindien og Middelhavet, var for en tid innrulleringsoffiser i Stubbekøbing, før han i 1848, da han befant seg i Altona i Schleswig-Holstein, fikk ordre om å snarest mulig samle besetning til og ekvipere skonnerten Elben. Men Agerskov meldte fra Altona at skipet var beslaglagt og han selv satt i arresten fordi han ikke ville avgjøre troskapsløfte til den provisoriske regjeringen i Schleswig. Etter å ha vært sjef og skipsfører på diverse dampskip i noen år, avgikk Agerskov i 1855 fra sjøforsvaret og ble utnevnt til inrulleringssjef og sjøkrigscommisær. Det siste steget i karrierestigen tok han 1/7 1869 da han ble utnevnt til sjef for 3. utskrivningsdistrikt før han døde 27/3 1872 i Svendborg.

Andreas Julius Hass Agerskov, 1811-1872, sjøoffiser, kommandør og utskrivningssjef i den danske marinen. Gjorde en solid karriere i det danske sjøforsvaret, som skipsfører, kommandør og inrulleringssjef og sjøkrigscommisær. Hvor langt han kunne nådd i sin karriere er ikke godt å si, da han døde bare vel 60 år gammel.

Som nevnt ovenfor, fikk Johanne Christine og Henrich Haas også en datter, Christiane Wilhelmine Hass Agerskov, født 1813. Hun ble gift med grosserer i København, Bernhard Theodor Emil Petræus, født 1814, men dessverre har det ikke vært mulig å finne ytterligere opplysninger om henne. Henrich Haas døde i 1817, kun 35 år gammel, og Johanne Christine giftet seg med Haas' nesten 20 år eldre kollega, tollinspektør og etatsråd Christian Agerskov, 1753-1832. Sammen fikk de sonen Henrik Frederik Michael Agerskov, f. 1824, og i 1825 adopterte Agerskov Johanne Christines fire barn fra første ekteskap. Det er for øvrig meget interessant å legge merke til at Christian og Johanne Christine Agerskov faktisk oppkalte deres eneste sønn sammen etter hennes første ektemann, Henrich. En meget fin gest, som jeg synes sier meget om den Agerskov'ske karakter. I nekrologen over den ene av adoptivsønnene, professor Christian Agerskov i Illustreret Tidende omtales for øvrig tollinspektør Christian Agerskov som en meget rik mann. Sannsynligvis har han vært arving etter sin onkel, Christian Pedersen Agerskov, 1714-1789, som var ugift, og som hadde gjort en fremragende karriere som deputert i finanskollegiet i København, og i tillegg til det er det vel ikke urimelig å tenke seg at det også fulgte en formue med, da Agerskov "overtok" Haas' enke med fire barn. Det var ikke uvanlig at det foregikk slik på denne tiden.

Michael Agerskovs far, tollforvalter i Nykøbing, Sjælland, Henrik Frederik Michael Agerskov, 1824-1902. På bildet til høyre kan man tydelig se glimtet i øyet og smilet som ligger på lur på leppene.. Agerskov var en karakterfast, men særdeles vennlig og godhjertet mann, og Michael Agerskov skriver om ham i Nogle psykiske Oplevelser fra 1922, at barnebarnet Inger Agerskov var meget begeistret for sin bestefar, og at han faktisk viste seg for henne etter sin død i 1902. Foto i midten: Det Kongelige Bibliotek. De to andre er fra etterkommernes private samling.

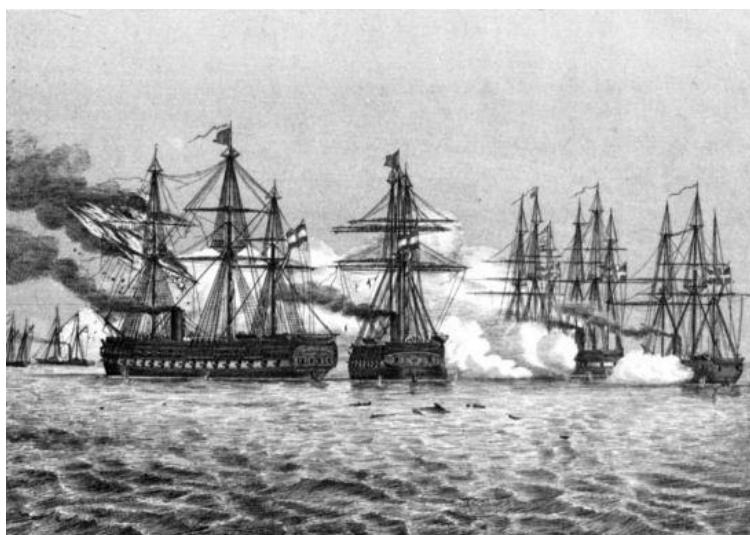
I og med Henrik Frederik Michael Agerskov, 1824-1902, er vi kommet frem til Michael Agerskovs foreldregenerasjon. At tollforvalter Agerskov var rikelig velsignet med Agerskov-slektens gode egenskaper, kommer meget tydelig frem i et portrett som Rune og Jette Sckerl har skrevet om ham, bl.a. basert på nekrologer fra tidsskrifter og avisar fra 1902. Jette er en ekte Agerskov - direkte etterkommer etter Michael Agerskovs søster Henny og hennes mann, Halfdan Kongsted.

"Ifølge Tidsskrift for Toldvæsen, 20. årgang, August 1902: «*Toldforvalter i Nykøbing paa Sjælland, Henrik Frederik Michael Agerskov, der afgik ved Døden den 4de f. M., var født 7de November 1824 i Kjøbenhavn og Søn af Toldinspektør dersteds, Etatsraad C. A. Agerskov. Han var opprinnelig bestemt for Søofficersveien, men maatte paa Grund af en haardnakket Tyfussygdom opgive sin Uddannelse ved Kadetskolen. Saa gik han i Koffardifart nogle Aar, tog Handelseksamen og arbejdede paa Pontoppidan's Kontor i Hamborg, indtil han efter Udbrudet af den første slesvigske Krig udnævntes til Maanedslieutenant (Fordum Navnet paa de Skibskaptainer, Styrmand eller andre Søfolk der i Krigstid engageredes for kortere eller længere Tid at forrette Lieutnants Tjeneste ombord paa Krigsskibene) og kom til at føre en Kanonbaad under Kapteinlieutenant Gottlieb's Overkommando. Den raske unge Mand gjorde i denne Stilling saa god Fyldest, at man i efteraaret 1849 benaaddede ham med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.*

Efter Krigen fikk han ansættelse i Toldetaten og virkede i Sønderjylland indtil næste Krigs afslutning i 1864, da han som Edsnægter afskediges af Forbundsregjeringen. Han kom derefter den 31te December s. A. som konst. Toldassistent med vedvarende Tjeneste dersteds. I 1870 blev han ansat som Told oppebørselskontrollør i Rørvig og i 1880 beskikket til Toldforvalter i Nykøbing paa Sjælland. 1893 blev han udnevnt til Ridder af Dannebrog. I Tidendes løb blev der betroet ham en Række offentlige Hverv; han var saaledes ved sin død Forligsmægler og Statens Representant for Odsherreds- og Tølløse Jernbanerne."

Michael Agerskovs far, Henrik Frederik Michael Agerskov, 1824-1902. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Ifølge familien deltok Henrik Frederik Michael Agerskov i slaget ved Helgoland 9. mai 1864 ombord på fregatten Jylland. Illustrasjonen over viser Jylland (nr 2 fra høyre) i nærkamp mot prøyssiske kanonbåter. Til høyre: Jylland fotografert i 2005, ifølge Wikipedia verdens lengste trebåt.

I "den gamle Toldforvalter" var der, hedder det i en Nekrolog i National Tidende, nedlagt en ualminnelig Virksomhedstrang; ethvert Foretagende, som han ansaa som gavnlig, og enhver bevægelse fremad, i den efter hans Mening rigtige Retning fandt altid hos ham den bedste Støtte; han skaanede ikke sig selv, men lagde sig gerne i Selen for at trække Læsset, og tillige forstod han at vinde Medarbeidere og da navnlig at faae de yngre med. Ved Toldetatsforeningens Udsflugt for et par Aar siden holdt Toldforvalter Agerskov en Tale for ungdommen - en Tale, saa formfuldendt, at den efter Sigende mindede stærkt om Bille's Oratorik. I politisk Henseende tilhørte han afgjort Høire og var i en Række af Aar den stedlige Høireforenings Forman og sikkert største personlige Kraft, ligesom han i sin Tid, skønt uden Udsigt til Seir, stillede sig til Valg til Folkethinget som Høires Kandidat i Odsherredskredsen. Men Toldforvalter Agerskov var først og fremmest Patriot med sit kjære Sønderjylland som Smertensbarn. Og Enhver, der omgikkes ham, vil mindes, hvor stærk han, naar Talen kom paa Sønderjylland, kunde være i sin Glæde og Sorg. Agerskov blev gift 1857 med daværende Provst i Broager Jørgen Stephensen's Datter Andrea Louise Stephensen, med hvem han henlevet det lykkeligste Ægteskab. Hun og 4 Børn - en Søn er Ingeniør ved Kjøbenhavns Frihavn - overleve ham.

I "Nykøbing-Posten og Odsherreds Avis" for 12te Juli d. A. læses bl. a.: "Med Toldforvalter Agerskov forsvandt en nidkjær og pligtopfyldende Embedsmand, der endnu Dagen før sin Død gjennem Konferencer med Toldpersonalet varetog sine Embedsforretninger, som under hans kortvarige Sygeleie optog ham helt, saavel i vaagen Tilstand som i Drømme. Som Menneske og som Embedsmand var Agerskov lige elskværdig og lige beredvillig til at være sine Medmennesker til Nutte og Hjælp med Raad og Daad, og Ingen henvendte sig forgjæves til ham, naar det i det Hele taget kunde være Tale om Hjælp. Jordfæstelsen fandt Sted den 12. f. M. fra Nykøbing Kirke under megen stor Deltagelse fra Land og By. Ifølget bemærkedes Landsthingsmand Lunn og Folkethingsmann P. Madsen."

Rune og Jette Scherl, etterkommere i Agerskovslekten skriver følgende om Agerskov:

Efter sin aftrædelse fra Toldetaten byggede Michael Agerskov "Agrisilvana" i Nykøbing, Sjælland, en villa der eksisterer stadig (1999) ved jernbaneoverskæringen syd for stationen. Der var 2 lejligheder og en pragtfuld utsigt over Nykøbing bugt. Villaen blev bygget omkring 1900. Michael havde i følge familien deltaget i slaget ved Helgoland den 9. maj 1864 på fregatten "Jylland". Han var overordentlig rar, meget selskabelig, underholdende og lidt af en "skønånd", en rigtig embedsmand som de dengang var. Han havde en bror der var professor ved søofficerskolen og en anden bror var skipskonstruktør ved "Stora Varvet" i Stockholm.

Agrisilvana (latin for Agerskov) - villaen Henrik Frederik Michael Agerskov tegnet og fikk bygget i Nykøbing ca år 1897. Huset ligger praktfullt til med utsikt over Nykøbing bukt. Bildet er fra 1907, og viser de to familiene som bodde i huset da. Foto: Privat

En venn skriver i 1887: "Jeg har med megen Interesse fulgt Dem paa Deres Farter under det sidste Valgrøre som Banebryder for Høires retfærdige Sag, og jeg har beundret den Ihærdighed og Ufortrødenhed hvormed De har stillet Dem i Skranken og kjæmpet tiltrods for at det neppe har været Dem tvivlsomt at Deres Virken i alt Fald ikke denne Gang vilde skaffe Høirepartiet Adgang til en Plads i Folkerepresentationen - Dog er det at haabe at Deres Anstrengelser i denne Retning ikke er bleven aldeles frugtesløse, men at det maa være lykkedes Dem at faa Jordbunden saa godt bearbeidet at der naar Experimentet ad aare skal gjentages maa kunde opnaaes et gunstigere Udfald, thi allerede nu at sætte sin Lid til en fuldstændig Seir turde vel nærmest være ensbetydende med at berede sig selv en Bitter Skuffelse. Her paa Egnen, og jeg kan gjerne sige selv Valgkredsen, er Befolkningen saa radikal som vel muligt, vi politiserer derfor aldrig eller dog kun meget sjeldent, da vi her i Byen kun ere nogle faa Høiremænd, der af Erfaring veed at naar Samtalen bliver ledet hen paa det politiske Område, da ender det regelmaesig med Sammenstød og det bør man helst

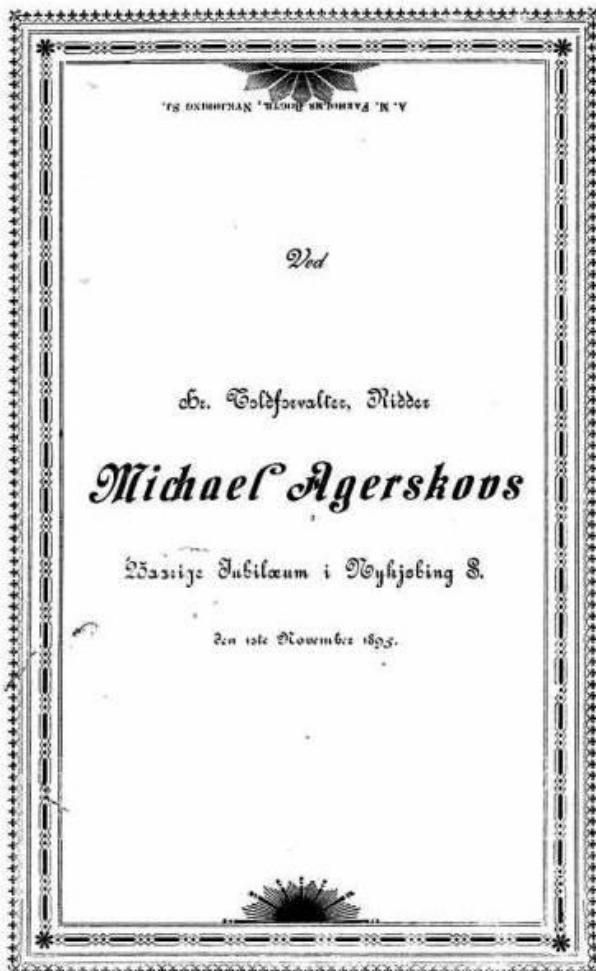
undgaa - Da Etatsraad Juel befandtes at være altfor moderat søger og fandt man Tutein, der jo ogsaa forøvrigt bestod Prøven -"

Familien Agerskov samlet foran «Agrisilvana» mot slutten av 1890-tallet. Michael er ikke med på bildet, så det er nærliggende å anta at det er han som er fotograf. Bakerst til venstre ses hans forlovede og senere hustru, Johanne Agerskov, 1873-1946. Ved siden av henne står to tjenestepiker. Til venstre foran Johanne sitter Michaels mor, Andrea Louise Stephensen, 1835-1908, og ved siden av henne, brorens andre kone, Laura (Selma) Liedberg, født i Sverige, død 1948. Til høyre for henne, ses Michaels far, Henrik Frederik Michael Agerskov, 1824-1902. Forrest sitter Michaels eldre bror, overingeniør Jørgen Christian Michael Agerskov, 1859-1928 med sin sønn, Gunnar Agerskov, 1895-1952. Foto: Privat.

I en bok om dansk tollhistorie fant jeg dette gamle bildet fra et tollkontor. Bildet hadde hverken noen tidsangivelse eller billeddtekst, men jeg var ganske sikker på å dra kjensel på den eldre, hvithårede mannen til venstre på bildet. Det er uten tvil den game tollkontrolløren i Nykøbing Sjælland, Michael Agerskov.

Med Hvis et godt Raad.

Livsskibet gik for klodsrebet Seil,
Magsveir og Storm rask over Vande,
Styret var rigtigt — Intet feil,
Han sig vogted' ved Kuling at strande.
Rask og besindig var hans Færden,
Ja derfor Lykken stod ham nær.

Rastløse Daad, det var nu hans.
Kwart Seculum til Pulten bænket,
Tidlen med Tak ham fletted mangen Krans;
Ved Kjerminder han følte sig lenkst
Alt sig formed i Rosenskjær,
Et „Leve“ lyde Fjernt og Nær.

Lykke var Gjenlydstonen overalt,
Husalfer var og ere tilstede.
Faer, Moer og Børn eied Attisk Salt,
Nei og Ja var harmoniske Kjæde.
Alt sig formed i Rosenskjær,
Et „Leve“ lyde Fjernt og Nær!

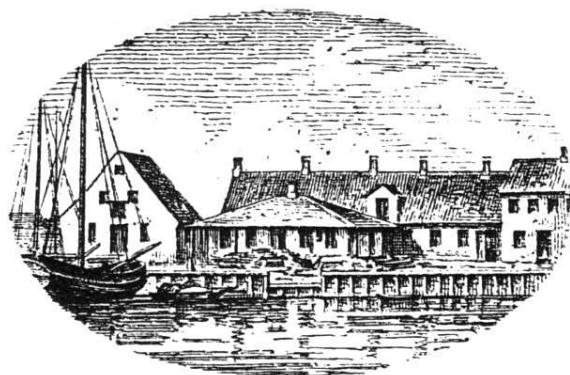
Theodora Schepelern.

I det lokalhistoriske arkivet i Nykøbing Sjælland finnes originalen til denne sangen, som ble forfattet til toldkontrollør Michael Agerskovs 25 års jubileum i 1895.

Andrea Louise Stephensen, 1835-1908, Michael Agerskovs mor. Bildet er fra 1857, samme året som hun giftet seg med Michael Agerskovs far, Henrik Frederik Michael Agerskov, 1824-1902. I Det Kongelige Biblioteks billedsamling finnes det to fotos som skal være av Andrea Louise. Ifølge Rune og Jette må det ha skjedd en forbytting av bilder, for de er helt sikre på at DKB's bilder ikke forestiller henne. Foto: Privat.

Jeg lette lenge i ulike arkiver etter et foto av havnen i Nykøbing, der tollforvalter Agerskov hadde sin arbeidsplass. Først dukket tegningen opp – den lave bygningen i sentrum av tegningen. Ganske lenge etterpå fant jeg ut at Det Kongelige Bibliotek hadde et foto av nøyaktig det samme motivet. Foto: DKB.

Av det store gruppebildet av familien Agerskov fotografert foran «Agrisilvana», har jeg fått laget disse fine portrettene av Michael Agerskovs foreldre, Andrea Lovise, f. Stephensen, og Henrik Michael Agerskov. Foto: Privat.

Et foto av dagligstuen i «Agrisilvana», huset som Michael Agerskov sr. fikk oppført i Nykøbing. Bildet har jeg funnet i Inger Agerskovs fotoalbum, og hun opplyser at bildet ble tatt i 1922. Så vidt jeg har skjønt, var det Henny som ble boende i huset etter foreldrenes død. Foto: Privat.

Tollforvalter Agerskov giftet seg i 1857 med den vakre datteren til daværende provst i Broager, Andrea Louise Stephensen, 1835-1908. Fra Rune og Jette Sckerl har jeg også fått kopi av et brev Andrea Louise skrev til sine foreldre allerede i 1847, på deres bryllupsdag. Rune og Jette skriver følgende om henne:

"Andrea Lovise Stephensen var en overmåde energisk kone. I et brev til sine forældre på deres bryllupsdag, det er på tysk og med en sød blomstertegning på forsiden der sandsynligvis er tegnet af hende selv, skriver Andrea følgende:

"Dyrebare forældre.

De første dage i dette år erindrer jeg mig levende om alle de velgerninger I i det forløbne år har udvist mig. Hvorledes kunne jeg derfor undlade at bringe jer min gratulation i samme anledning. Frem for alt ønsker jeg jer først, kære forældre, et uspoleret helbred i det nye år; thi det er frem for alt andet det der er forudsætningen for glæden ved livet. Så ønsker jeg også at den kærlighedsfulde og algode vil udgyde sin frelses overflødighedshorn over jer; skænke jer alt godt her i livet for dermed at forsyne jer med et langt liv. Dyrebareste fader; elskeligste moder; jeg håber på også i dette år at modtage jeres kærlighed og jeres velvilje. Jeg vil bestræbe mig på kun at give jer glæde.

Jeres inderligt elskende Andrea Stephensen.

Broager 1. Jan. 1847."

Prestegården i Broager; der Henrik Frederik Michael Agerskovs kone, Andrea Louise Stephensen, 1835-1908 vokste opp. Hennes far var provst i Broager i en lang årekke. Prestegården finnes ikke i dag. Foto fra 1952 av Jette Sckerl.

Andrea Louise Stephensens foreldre, Michael Agerskovs besteforeldre, Jørgen Stephensen, 1791-1856, provst og sogneprest i Broager og Henriette Christine f. Grove, 1801-1872. Foto: Privat.

Om det har vært vanskelig å følge Michael Agerskovs slekt på farssiden lengre tilbake enn til 1700-tallet, forholder det seg meget annerledes med mors-slekten. Adskillige personer har forsket i denne grenen, og den kan dokumenteres i hvert fall 15 slektsledd bakover, helt tilbake til 1300-tallet. Her finner vi bl.a. de to engelske stormennene Ridder av Berwick og Chillingham, Thomas Grey og Hertug av Norfolk, John Mowbray. Og likeledes godseier i Bork, Niels Eriksen Gyldenstierne og hans kone, Edel Saltensee som var av en kjent sjællandsk stormannsætt med samme navn, hvis stamfar, Toke Nielsen, var gift med med en sønnesønns datterdatter av Skjalm Hvide. Det er mange som har bidratt til det meget detaljrike slektstreet til Michael Agerskov mor! Jeg har vært så heldig å få et nært samarbeid med etterkommer i Agerskov-slekten, Jette Sckerl og hennes ektemann, Rune, og de har sendt meg deres meget omfattende ættetavle på mer enn 80 sider.

Om Stephen Jørgensens karriere står følgende å lese i F. S. Grove-Stephensens biografi om ham i en av årsbøkene fra Broagerland lokalhistoriske arkiv:

"Jørgen Stephensen var født i Helsingør i en håndværkerfamilie. Han blev student i Helsingør i 1809 og cand.theol. i 1814.07.23, den 31. januar ansat som kateket ved Helligejst kirke og prædikant ved 'Det Harboeske Kloster' i København. Han blev sognepræst i Ærøskøbing i 1824.05.28, provst over Ærø i 1833, og derefter sognepræst i Broager 1834-1856. Fra 1848 var Jørgen Stephensens liv præget af krigene, med midlertidig afskedigelse af den provisoriske regering, hvor familien blev tvunget til at tage ophold i Ketting med deltidsjob på Augustenborg. Januar 1850 blev Jørgen Stephensen genindsat i sit embede i Broager, hvor han derefter virkede til sin død i 1856 han var ligeledes provst over Sønderborg provsti, her blev han konstitutioneret i 1851. Han var ridder af Dannebrog og døde af halsbetændelse. Jørgen Stephensen var født i Helsingør i en håndværkerfamilie. Han blev student i Helsingør i 1809 og cand.theol. i 1814.07.23, den 31. januar ansat som kateket ved

Helligejst kirke og prædikant ved 'Det Harboeske Kloster' i København. Han blev sognepræst i Ærøskøbing i 1824.05.28, provst over Ærø i 1833, og derefter sognepræst i Broager 1834-1856. Fra 1848 var Jørgen Stephensens liv præget af krigene, med midlertidig afskedigelse af den provisoriske regering, hvor familien blev tvunget til at tage ophold i Ketting med deltidsjob på Augustenborg. Januar 1850 blev Jørgen Stephensen genindsat i sit embede i Broager, hvor han derefter virkede til sin død i 1856 han var ligeledes provst over Sønderborg provsti, her blev han konstitutioneret i 1851. Han var ridder af Dannebrog og døde af halsbetændelse."

Jørgen Stephensen kom fra en velstående håndverkerfamilie og faren drev en innbringende bødker-virksomhet - det vil sa at han produserte og reparerte tonner. Men faren døde i 1806, og i 1812 moren, og familiens innbo ble solgt på auksjon og innbragte en betydelig pengesum, som imidlertid ganske snart svant hen da daleren bare noen måneder senere ble nedskrevet til 5/48 av sin opprinnelige verdi. Stephensen hadde da 2 år igjen av sine embedsstudier og hadde ikke mye å leve av. Samtidig med at Stephensen tok sin embedsekspamen, kom Kielfreden, og brått ble det stor konkurransen om embedene i Danmark, da det ikke lengre ble aktuelt med dansker i embeder i Norge.

Om hans kone, Henriette, heter det i biografien:

"Henriette Groves mødrene slægt var fra Vestslesvig og havde fra Frederik V's tiltrædelse af tronen været nært tilknyttet til ham og navnlig hans anden dronning Juliane Marie. Tilknytningsforholdet var gået videre til arveprinsen og hans børn, og da Christian VIII og hans gemalinde Caroline Amalie i 1830 besøgte Ærø blev det besluttet, at Jørgen Stephensen ved vaccance af et passende embede skulle søge om audiens for at henlede opmærksomheden på sig selv. Det skete i 1834, da sognepræstembedet i Broager blev ledigt og tronfølgerens indstilling af Jørgen Stephensen til embedet blev fulgt af kongen."

Henriette Groves morsslægt var nært knyttet til det danske kongehusset, og Christian VIII, 1786-1848, som da var tronfølger innstilte Jørgen Stephensen til stillingen som sognepræst i Broager - en innstilling som den daværende kongen fulgte. I originalmanuset i årsboken fra Broager står det at Christian besøkte Ærø med sin gemalinne Louise Augusta, men hun var aldri gift med Christian VIII, han var i 1830 gift med Caroline Amalie, 1796-1881 (bildet). Louise Augusta, 1771- 1843 var moren til Caroline Amalie. Christian VIII var også en kort tid konge i Norge - fra mai til august 1814 under navnet Christian Frederik.

Dette bildet av Michael Agerskovs besteforeldre på morssiden, må sies å være et virkelig klenodium, da fotograferingen var i sin aller spedeste barndom da dette bildet ble tatt. Jørgen Stephensen døde i 1856, og det var først på 1850-tallet at den nye foto-teknikken ble tatt i bruk i Danmark. Bildet har jeg fått fra det lokalhistoriske arkivet i Broagerland, der Stephensen var sognepræst.

En Broager provst

F. S. Grove-Stephensen

Jørgen Stephensen
sognepræst i Åreskøbing 1825-1834
sognepræst i Broager 1834-1856
provst over Års provsti 1831-34
provst over Sønderborg provsti 1856, konstitueret 1851
* Helsingør 3. januar 1791
+ Broager 9. november 1856
00 København 20. marts 1825
Henriette Christine Grove
* København 24. november 1801
+ Flensborg 6. februar 1872

DEN, der efter at have haft en økonomisk jævn opvækst senere kommer i gode kår, har en tilbøjelighed til at beskrive sin oprindelse som god men fattig. Jørgen Stephensens havde mulighed for selv at vælge, hvad han kunne sig om den ting. Sålænge hans fader levede til 1806, kom han fra et velstueret håndværkerhjem i Helsingør, hvor faderen at dømme efter hans ejendoms styrke må have haft en betydelig bødkervirksomhed i Stengade. Efter faderens død er værkstedet gået over på andre hænder, og moden har efter inventariet over hendes efterladenskaber formentlig levet af at handle. Da der i alle årene til hendes død i 1812 var krig, har det sikkert ikke været det store sus.

Boets indbo var intakt i 1812 og på auktionen, der blev holdt fordi en son var forsvundet i Rusland, og en var mindreårig, ser man, at det efterladet blev solgt til velhavende kaperkaptajner og til byens honoratiores. Der var købere med navne som Olrik og de Meza.

Auktionen indbragte temmelig mange penge, men da daleren en måned derefter blev omskrevet til bankdaler og nedskrevet til $\frac{1}{4}$ del af den gamle værdi, var der ikke mange penge at rutte med for en studerende, der havde to å tilbage af sin studietid.

Freden i Kiel kom samtidig med J.S.'s embedselskamen og mange af dem, der skulle have haft embede i Norge stod nu med i køen om et dansk embede.

I første række blev det derfor kun til et embede som kateket ved Helligåndskirken i København, der noget senere udvides med betjeningen af kapellet i det Harboeske Fruekloster i Stormgade.

Her hørte han sin senere hustru at kende og blev gift i 1825, da det

77

Takket være ovenstående artikkel i en av årbøkene til det lokalhistoriske arkivet i Broager, har vi relativt fyldige opplysninger om Michael Agerskovs besteforeldre på morssiden. Bestemoren, Henriette Grove Stephensen, var av slekten Grove, hvorav mange var offiserer i den danske flåte. Grove-slekten er en meget gammel dansk slekt, som er meget grundig utforsket og dokumentert i flere bøker.

Det er ikke mye tvil om at Jørgen Stephensen var en dyktig og meget godt likt prest i Broager. Hans prestegjerning ble riktig nok preget av de dansk/tyske krigen allerede fra 1848, da Stephensen ble avsatt av den provisoriske regjeringen. I sin biografi skriver Stephensen-Grove dette om hans prestegjerning:

"Oprøret var en særlig oplevelse for den travle præst og hans 10 børn, De blev fordrevet og var borte fra sognet i et år, Da de blev genindsat skete det under befolkningens jubel, men det er en særlig historie, som Jørgen Stephensen selv har fortalt i kirkebogen. Allerede da Jørgen Stephensen i 1839 havde fejret sit 25 års præstejubilæum havde menigheden hædret ham ved en fest i Broagers største lokale og skænket ham en pragtbibel. Men modtagelsen familien fik ved hjemkomsten i 1849 var en endnu større glæde. Da Sønderborgs provst gennem flere år i 1851 bad om sin afsked konstitueredes Jørgen Stephensen som provst og udførte denne gerning til sin død den 9. november 1856. Selve udnævnelsen kom nogle dage før denne dato. To mislyde er fundet i hans forhold til menigheden, dels med hensyn til en herrnhuterisk familie, som han ikke ville anerkende, og dels med hensyn til del daglige forhold til

Ottemændene, der sad på pengekassen. De var påholdende med menighedens penge, når der skulle bygges i kirke og præstegård, men de synlige minder der i dag er om Jørgen Stephensens virksomhed i Broager er slet ikke så få. Diakonatet, det nu nedrevne fattighus, de vinduer, der indtil 1924/27 sad i kirkens skib og udformningen af Broager bys park, præstegårdshaven, der blev omdannet fra køkkenhave til et engelsk haveanlæg, og allerede fra 1901 lejet ud til kommunen for 99 år."

Den 4. december 1856 stod der i Den danske Slesviger:

*En trofast, ædel sjæl har os forladt
et liv os alle dyrebart er slukket.
Tung faldt på vore hjerter sorgens nat
da dette øje blev i døden lukket.*

*Broager præstegård, du før så rig
på huslig fryd og sand familielykke
hvor fattig nu i sorg du hyller dig.
I graven ligger gjemt dit bedste smykke.*

*Til sorgens hus du see i nåde ned
hvor måler dybet af den store smerte.
Her brast et bånd af ægte kjærighed,
det ømmeste, det bedste faderhjerte.*

*Ja see i nåde ned, algode Gud!
Du kjender smertens dyb og kan den stille.
Send til de sørgende dit julebud,
og led dem selv til nådens trøstekilde.*

Jørgen Stephensens kone, Henriette Christiane Stephensen, overlevde sin mann med mer enn 15 år. Hun flyttet etter hans død til Flensborg, der hun døde i sitt hjem i Mariegade i febrauar 1872. Om Henriettes personlighet vet vi ikke mye, men det skulle være nok å betrakte hennes portrett for å se at dette var et meget hjertevarmt og vennlig menneske. Ekteparet fikk i alt 10 barn sammen, hvorav altså nummer seks i rekken var Andrea Loiuse, Michael Agerskovs mor. Det har lyktes å fremskaffe bilder av i alt 9 av søsknene, alle unntatt nr fem, Christian Frederik Grove Stephensen.

Her er hva som står i slektens stamtable om de ti søsknene:

Jørgen Stephensen blev gift med Henriette Christine Grove, gift 1825.03.20 i Frue kirke i København,

Børn:

i **Henriette Christine Stephensen**, født 1826.01.15, aldrig gift

Henriette Christine Stephensen boede i Rønnenkamps Stiftelse ved Næstved. I 1873 til 1898 og efter er hun på Christiansdal Kloster på Fyn

ii **Marie Andrea Cathrine Ragnhilde Stephensen**, født 1828.02.22 i Ærøskøbing, død 1913.10.27 i Trudsholm, Mariager. Hun blev gift med Christian Carl August Schwensen, gift 1855.03.23 i Hørup, Als.

iii **Hans Andreas Grove Stephensen**, født 1829.12.21 i Broager, død 1874, aldrig gift stilling: Østrigske Søkapitain.

iv **Petrine Regine Wilhelmine Stephensen**, født 1831.12.03, 26, 10 aldrig gift

Petrine Regine Wilhelmine Stephensen boede i Nyboder i København og hun havde slægtens unge boende efterhånden som de kom til København for at studere, Henriette Agerskov, Christian Agerskov, Svend Einar Bjørn Rønne. Hun satte sin nevø Christian Agerskov til ved testamente at fordele hendes penge blandt nacieer og nevøer.

v **Christian Frederik Grove Stephensen**, født 1833.12.08, aldrig gift, stilling: Skibsbygmester, Kalundborg.

1. vi **Andrea Lovise Stephensen**, nært beslægtet navn Andrea Louise, født 1835.10.24 i Broager, død 1908.04.17 i Nykøbing Sjælland. Hun blev gift med Henrik Frederik Michael Agerskov, gift 1857.05.29.

vii **Peter Carl Grove Stephensen**, født 1837.06.18, død 1905.07.18, aldrig gift stilling: Landmand.

Peter Carl Grove Stephensen var farmer, Riverhead, Auchland, New Zealand

viii **Tycho Emanuel Grove Stephensen**, født 1837.06.18 - 1839.09.09, død 1878.09.13, 37 stilling: Apotheker, New Orleans.35

ix **Christine Jørgensigne Stephensen**, kaldenavn Signe, født 1841.11.28 i Broager sogn, Nybøl herred, død 1907.01.01. Hun blev gift med Peter Falk Rønne, gift 1864.05.27

x **Andreas Christian Gotthilf Grove Stephensen**, født 1843.12.12 i Broager, død 1918.04.22 i Hals, stilling: Fyrmester.44, 45

Andreas Christian Gotthilf Grove Stephensen havde sin opvækst i Sønderjylland under treårskrigen og tiden derefter. Han stak til søs og oplevede en utrolig mængde i årene indtil han gik i land for at gå ind i fyrvæsenet i et job på Kronborg. Der lærte han sin kone Ulrikka at kende og de fik et langt, lykkeligt liv sammen hvor det eventyrlige stadigvæk kendtegnede familien. Han blev senere fyrmester i Egense, Romsø og Helnæs. Han blev gift med Ulrikka Caroline Sabroe, gift 1886 i København, Vor Frelsers kirke.

*Henriette Christine Stephensen, 1826-1902, konventualinde.
Foto: Det Kongelige Bibliotek.*

Marie Andrea Stephensen, gift Schwensen, 1828-1913. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

*Christian Carl August Stephensen, 1811-1899. prest, Maria Andreas ektemann.
Foto: Det Kongelige Bibliotek.*

Hans Andreas Grove Stephensen, 1829-1874, sjøofficer. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Petrine Regine Wilhelmine Stephensen, 1831-1904, lærerinde. Foto: Privat. Det finnes også et foto etter sigende av Petrine Regine i Det Kongelige Biblioteks billedsamling, men ifølge familien er det ikke henne som er avbildet.

Andrea Louise Stephensen, 1835-1908, gift Agerskov - Michael Agerskovs mor. Det finnes også to portretter i Det Kongelige Biblioteks billedsamling som blir oppgitt å være av Andrea Louise, men heller ikke det stemmer ifølge familien. Foto: Privat.

Peter Carl Grove Stephensen, 1837-1905, farmer i New Zealand. Foto: Det kongelige Bibliotek.

Tycho Emanuel Grove Stephensen, 1837-1878, apoteker i New Orleans. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Andreas Christian Gothilf Grove Stephensen, 1843-1918, fyrmester. Foto: Det Kongelige Bibliotek

Christine Jørgensigne Stephensen (Signe), 1841-1907, gift Rønne. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Signes ektefelle, Peter Falck Rønne, 1825-1887, prest. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Signe Rønne med et av sine barn på fanget. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Etter denne gjennomgangen av Michael Agerskovs nære slekt på morssiden, vil jeg også nevne at det finnes personer lengre tilbake i hans morsslekten som fortjener å omtales. Noen av dem finnes det faktisk også portretter av, alle fra Det Kongelige Biblioteks meget omfattende billedsamling. Den første jeg vil nevne, en av Michael Agerskovs tippoldeforeldre, omtales slik i slektens stamtable:

Johan Christian Grove, født 1713.12.18, døbt 1713.12.21 i Trinitatis kirke i København, død 1784.10.09 i København, stilling: Etatsråd, bureauchef på Holmen København

Johan Chr. Grove kom 18. år gl. i tjeneste hos sin senere svigerfader, Notarius Publicus Rasmus Åreboe. I Johans Families Besiddelse er endnu en Anbefaling af 28. Dec. 1734 for ham fra Rasmus Åreboe, der viser, at denne vordende Svigersøn, har tjent ham som Dreng og Skriverkarl (Kopist) i 3½, Aar. Han blev siden Fuldmægtig i 3die Divisions Mynsterskriverkontor, 13. Dec. 1759 Registrator ved General-Kommissariatet, 24. Dec. 1769 Mynsterskriver, 28. Marts 1772 Departementssekretær i Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet, 12. Mai 1779 Etatsraad.

Under trange Kaar gav Forældrene en sjælden talrig Børneflok en god Opdragelse, og det var i Tidens Aand, at Mynsterskriver Grove d. 23. Marts 1771 paaskjønnedes ved en Bevilling paa Frihed for alle ordinære og extraordinære Skatter "for hans 7 Sønners Skyld", og at der paa Ligpladen paa Moderens Kiste stod: "Staten skylder hende nie Borgeres Opdragelse". Disse ni betraadte alle Embedsbanen og naaede ret ansete Stillinger. Ikke færre end 4 Sønner og 6 Sønnesønner af dette Ægtepar vare Søofficerer foruden flere Descendenter af Mands- og Spindesiden i senere Generationer, hvoriblandt afd. Orlogskapt., Marineminister H. H. S. Grove og Vice-Admiral G. F. W. Wrissberg.

Han blev gift med Mette Marie Åreboe, gift 1755.11.06.

Johan Christian Grove var altså svigersonnen til den kanskje aller mest kjente personen fra Agerskovs morsslekt: Rasmus Åreboe, som da skulle bli en av Agerskovs tipp-tippoldeforeldre.

Rasmus Åreboe, født 1685.04.26 i Svendborg, døbt 1685.04.19, død 1744.10.24 i København, begravet 1744.10.31 i Holmens kirke i København, stilling: Notarius Publicus i København.

Rasmus Åreboe blev til dåben båret af Birte Kyllings og faddere var Hans Nielsen, Niels Bornholm, Erick Schippers hustru, og Peder Mattzens hustru. Rasmus blev Notarius publicus i København efter sin tjeneste i det danske gesandtskab i St. Pedersborg i Rusland.

Faderen, der sad i smaa Kaar, døde allerede 1693. Besjælet af Læselyst fik den fattige Dreng, hvis Rigdom bestod af 2 mark 8 skilling og Sølvknapper til en Trøje, i sit 12. Aar Lov til at følge sin Farbroder til Skolen i Næstved, hvorfra han dimitteredes 1704. 19. maj 1705 tog han 'Bakkalaur' hvilket betyder, at han havde modtaget en solid teologisk-filosofisk uddannelse. Han maatte døje megen Nød under sin Skolegang og som Student, men var meget flittig og lærte at skrive og tale Latin med Færdighed, hvilket 1709, efter at han havde taget Attestats, skaffede ham Plads som Sekretær hos Just Juel, der rejste som Envoyé til Rusland. Fra dette Øjeblik havde hans Fattigdom Ende, han fik nu af sine studentervenner både Kaarde med Søvgreb og lokket Paryk, og Vennerne kaldte ham «den nye Åreboe». Han lærte ogsaa snart at begaa sig blandt de fornemme og vandt ved sin Aandsnærvaerelse, Troskab og

Paapasselighed Juels Yndest. Ved hurtig at lære det russiske Sprog gjorde han sig end mere nyttig, og han førte baade for sig selv og nedskrev for Gesandten Dagbøger over deres Oplevelser i Rusland i de bevægede Aar, da det ret begyndte at lykkes Zar Peter (efter Slaget ved Pultava) at hæve Rusland til en ukjendt Anseelse. Hans fine Forstaaelse af Lydovergange i det russiske Sprog har vakt Beundring selv hos en moderne Sprogmand som Karl Verner. Bekjendt for Eftertiden er han bleven ved sin Selvbiografi, der giver mange Oplysninger om Studenterlivet her hjemme for 200 Aar siden, naivt opregner hans 26 mere eller mindre «yderlige Livsfarer», fra hvilke han jævnlig kun redder sig ved usædvanlig Kjækhed og Snarraadighed, og som navnlig beretter om mange mærkelige Oprin af Zar Peter og hans nærmeste Omgangskreds. Æ. bidrog til at skaffe Just Juel Vicekansler Schafirofs Gunst ved at undervise dennes Søn og stod paa en fortrolig Fod med den fremragende og indflydelsesrige gejstlige Feofan Prokopovitsch.

En af hans drøjest Prøvelser var, da han i Efteraaret 1713 sendtes med 12 Mand i en aaben Jolle, der kun stak to Fod dybt, til Peter den store i Finland med stor Fare for at opbringes af Svenskerne. Han naaede med det ganske udmatte Mandskab til Kronstadt, hvor Admiralinde Cruys gav sig til at græde ved Synet af hans bedrøvelige Skikkelse med de paa Kroppen opraadnede Klæder, og Peter den store noterede i sin Dagbog, at den danske Konges Sekretær havde gjort denne Rejse i aaben Baad. Da Rasmus Æreboe kom hjem, søgte han Præstekald, men Kongen udnævnte ham 1715 til Notarius publicus i Kjøbenhavn, hvortil hans Sprogkundskaber i Tysk, Fransk, Hollandsk, Latin, Engelsk og navnlig Russisk gjorde ham særlig kvalificeret, fordi man da ventede en livligere Handelsforbindelse med Rusland, i hvilken Anledning Rasmus Æreboe aabenbart ogsaa har udarbejdet det mægtige Manuskript med Uddrag af russisk Handelslovgivning i dansk Oversættelse, der blev dediceret Kongen og endnu findes paa det kongl. Bibliothek. Han var den første der nogensinde havde fået denne ansvarsfulde stilling uden at være jurist. Den 17. september sender han et langt takkebrev til kongen for hans udnævnelse (dette brev findes også på det kgl. bibliotek), og den 1. marts 1715 begynder han i sin nye stilling.

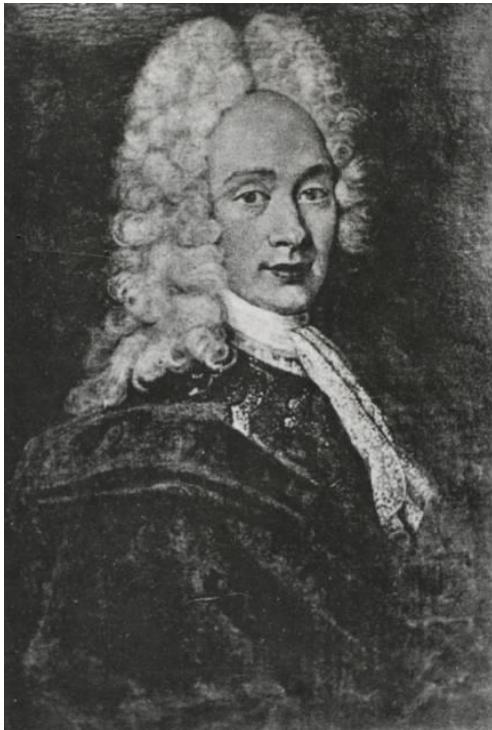
Rasmus Æreboe var en tid en ret velstående mand, men hans direktion af den første 'Kjøbenhavnske Fajancefabrik', hvorfaf han var medejer og som han sammen med Nicolai Burmeister, Jørgen Kirckstein, Peter Wartberg og Jens Lassen ansøgte om at starte den 2. september 1722, skaffede ham en del ærgrelser. Kongen gav dem meget gunstige privilegier den 22. november 1722 til denne fabrik, der var en af de første af den slags i Danmark-Norge. Da Rasmus Æreboe var den ledende direktør, var hans forbogstaver så vidt vides som mærke på varerne de første år. Ved ildebranden i 1728 mistede han en ikke ringe del af sin næring, og en svogers fallit ramte ham haardt. I skiftet efter hans første hustru i 1726 er fabrikken takseret med gård, møllehus, småboliger, grund, varer og værkøj til 11.500 rigsdaler, hvoraf Rasmus ejede en femtedel, en dengang ret stor formue.

Rasmus Æreboe skriver, 'Og som ieg havde denne Sorg hiemme, (hans kone var meget syg efter en fødsel) saa paakom mig een anden ej liden Bedrøvelse ude, da dend 20de Octobr 1728 om Aftenen ved 9 Slet den stoere ulyksalige Ildebrand i denne kongelige Residentz Stad paa kom, som i toe Dage og Nætter lagde toe Trediedeelle af denne forhen skiønne Stad øde tillige med 5 Kirker, heele Accademiet og Skoelen, Biblioteqverne og Collegierne med eendel af min timelige Velfært og for mig fornemmelig tilligemed Staden, af hvilken ieg skal fortiene Brødet for mig og mine, een stor Deel af min Bestilling eller Indkomster. Hvor bedrøvelig og

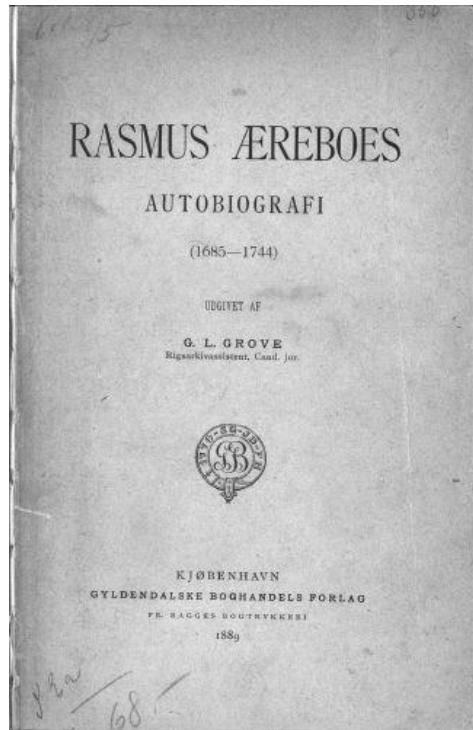
ønskelig een Tilstand her var i Staden i disse tvende og de dernæst efterfølgende Dage, er ej let at beskrive.

Han blev gift med (1) **Karen Wartberg**, gift 1717.01.22, døbt 1696.07.20, død 1724.03.22 - 1724.09.22, begravet 1724.09.27 i Holmens kirke i København.

Han blev gift med (2) **Catharina Maria Alsberg**, gift 1726.09.26, født 1706.07.11 i København, begravet 1754.06.19.

Den kanskje aller best kjente av Michael Agerskovs farfedre, Rasmus Æreboe, 1685-1744, Notarius Publicus i København. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Gjengivelsen av maleriet av Rasmus Æreboe er hentet fra hans selvbiografi, som ble utgitt i 1889 av G. L. Grove, formodentlig en av Æreboes etterkommere, og således sannsynligvis også slektingen Michael Agerskov.

En annen av Agerskovs tippoldeforeldre var:

Nicolai Jacob Jessen, født 1718 i Preetz i Schleswig Holstein, død 1801 i Helsingør, stilling: Kammertjener.

Nicolai Jacob Jessen var kammertjener hos Fr. Vs Sabelfabrikant, Etatsråd og Kæmmererer ved Øresunds Toldkammer. Efter at have været kammertjener forsøgte Jessen sig som filehugger og sabelfabrikant i Rådvad, men fallerede 1765, hvorefter han blev vinhandler på Amagertorv. Med sit kendskab til Christiansborgs kinkelkroge blev han en god vejviser for de sammensvorne i opgøret med Struensee under fængslingen af Caroline Mathilde, Brandt og

Struensee. Som belønning fik han store pengegaver, 2000 Rdl og 1780 en årlig godtgørelse på 400 Rdl, og udnævntes til Etatsraad.

Han blev gift med Marie Christine Jacobi.

En annen meget fargerik person fra Agerskovs morsslekt var:

Johan Christian Ollufsen Hundsgaard, også kendt som Olsen, født 1641, død 1704 - 1705 i Hellestrup, begravet i Asminderup kirke, stilling: Ritmester i England.

Johan Christian Hundsgaard var Ritmester ved dragonerne og Staldmester hos Prins Georg i England, han blev senere rytterbonde i Danmark fra 1696 i Hellestrup, Sdr. Asminderup i Holbæk amt.

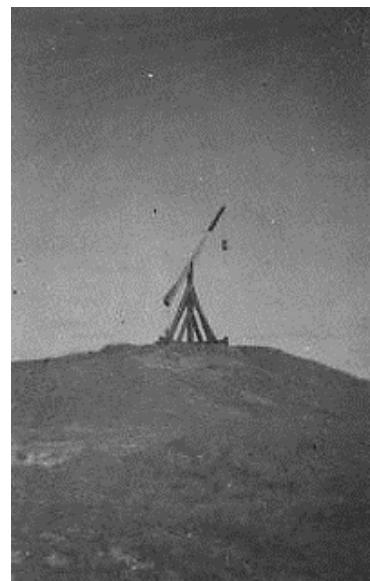
*Johan Chr. Hundsgaard er kendt som staldmester hos prins Jørgen i England. Hvor han tidligere kom fra, og hvordan han har fundet Maria Grove er endnu ikke opklaret. Men det er nævnt i en bog (?) om Prins Jørgen i England, at enkelte af hoffolkene var antaget på stedet, og ikke rejste hjem med de øvrige. Hvorom alting er, dukker han op i Sdr. Asminderup sogn ved Holbæk, hvor han overtager fæstet efter sin broder på en gård i landsbyen Hellestrup omkring 1686. Han bliver udskrevet til rytterbonde og i 'Portions- og Jordebog' fra 1696 får man indtryk af, at han er usædvanligt driftig og dygtig. Hans kone, Maria, dør ca. 1695, men det synes som om han har levet ca. 10 aar mere. Der nævnes i en af de første kirkebogsindsføringer i Sdr. Asminderup en Else Johansdatter af Hellestrup, som passer til at være barn af de to. Han blev gift med **Maria Elisabeth Andersdatter Gyldengrove**.*

Nicolai Jacob Jessen, 1718-1801,
kammertjener og etatsråd.
Copyright: Det Kongelige Bibliotek.

Herredsfoged og fyrfogvalter
Jens Pedersen Grove, 1584-
1639. Copyright: Det
Kongelige Bibliotek.

Jens Pedersen Groves vippefyr
i Skagen, scannet fra
"Slægtsbog over Frederik
Julius Grove og hans hustru P.
Pedersen" utgitt av
Slægtshistorisk Institut, Viborg.

Jeg kunne nevnt veldig mange meget interessante og fargerike personer fra Agerskovs mors slekt, men velger å avslutte med mannen som er malt sammen med sine levende og døde koner og barn på epitafiet på neste side, og da skal vi 5 slektsledd tilbake fra Michael Agerskov:

Jens Pedersen Grove, født 1584 i Wiigstrup, død 1639 i Helsingør, stilling: Herredsfoged, Fyrforvalter.

Under et epitafie i Sct. Olai kirke i Helsingør står Grove i parentes, hvilket viser, at Jens Pedersen ikke er døbt Grove, men - som det var almindeligt i disse tider - fik navnet efter hjemstedet. Fødestedet står opgivet som Wingstrup og blevet udlagt Ungstrup i Lysgaard herred, der ligger langt fra Grove. Der kan næppe være tvivl om, at det skal være Wiigstrup eller som det også undertiden bliver skrevet, Wivstrup, som ifølge professor Oluf Nielsen omkring år 1600 var et nu udgået stednavn i det nuværende Grove sogn (daværende Haderup sogn). Omkring Jens Pedersens fødsel i 1584 boede kun en eneste mand i Grove, nemlig Peder Sørensen. Grove har sikkert været gårdenes navn. Hans far herredsfoged Søren Christensen blev gift noget før 1559, så årstallene passer udmarket. Pedersen har han efter sin far og Jens sikkert efter sin morfar, og han må således have været den næstældste søn. At morsfaderen hed Jens fremgår af en beretning i Jens Abildtrups bog: "Selvejerslægten Bjødstrup 1380-1740". En fru Karen Nielsdatter betaler bondeskyld først til Søren Jensen og efter dennes død til Villads Jensen, der sikkert er Sørens bror. Og endelig til Peder Sørensen i Grove, der formodes at være svoger til de to brødre, hvis far har måttet hedde Jens. Jens Pedersen (Grove)s ældste broder nævnes også i denne bog. 1610 figurerer hans navn på Varberg slot som slotsskriver for Mogens Gyldenstjerne. 1614 bliver han kgl. ridefoged i Favrás og Himble herreder. 1620 bosatte han sig i Helsingør, hvor han bl.a. var medlem af det kompagni, der forpagtede tolden og handelen med Norge. Han gjorde sig desuden meget fortjent af det danske fyrvæsens udvikling og omdannede i 1626-1627 Skagens Lygtefyr til Vippefyr, der i dag danner et af Skagens vartegn og i 1960 i anledning af Fyr- og Vagervæsenets jubilæum var aftegnet på frimærker. I 1632 fik han bestalling på at tage vare på Danmarks fyr, så længe han levede. Han ejede to gårde, en ladegård og en have i Helsingør, en gård i Landskrona, et skib 'Neptunus' etc. og efterlod sig over 5000 daler.

Jens Pedersen (Grove) var først herredsskriver og senere herredsfoged og var ud af en udpræget herredsfogedslægt, eftersom 4-5 af hans nærmeste forfædre alle var herredsfogeder. Denne stilling var i disse tider ofte arvelig, og forflytninger var ret almindelige. Den høje position, Jens Pedersen (Grove) og hans efterkommere senere indtog i samfundet, var en fortsættelse af den position hans aner indtog før ham.

Det indtryk man i øvrigt får af Jens Pedersen privat er ikke absolut sympatisk. Han synes at have været en noget stridbar og meget påholdende herre, der ustændelig ligger i proces og ustændelig taber og desuden bruger et unødig groft sprog i retten. Jens Pedersen ejede en toetages hus i Stengade i Helsingør og synes at have haft en forkærelighed for at anbringe penge i fast ejendom. Han ejede også en mindre naboejendom, et strandhus, en gård i Stengade endnu større end den, han beboede, et vænge i byparken og tre hosliggende boliger og må betegnes som en absolut velstående mand som Fyrforvalter.

Han blev gift med (1) Anna Andersdatter Skovgaard, gift 1613.01.22 i Helsingør, født 1586 i Helsingør, død 1633 i Helsingør.23, Han blev gift med (2) Dorthe Mortensdatter Rasch.

Jens Pedersen Grove, 1584-1639, hans to hustruer og deres barn. Fotografi av maleriet i Sct. Olai kirken i Helsingør. I en slektsbok utgitt av Slægtshistorisk Institut, Viborg står følgende om personene på bildet: "Fra venstre: Sønnerne Peder, Anders og Axel, Jens Pedersen (Grove), hans 1. hustru med 2 døtre, der døde unge, hans anden hustru og datteren Anne. Af de 5 små børn i skyen er de 3 sikkert de afdøde tringer af 1. ægteskab, Helle, Mette og Maren."

Copyright: Det Kongelige Bibliotek. Bildet er gjengitt i bokverket "Danske malede portrætter" av E. F. S. Lund fra 1903 - bind 9.

Etter denne gjennomgangen av Michael Agerskovs foreldre og deres forgjengere, vil jeg presentere Agerskovs søsknen, som også var svært begavede og ressurssterke personer. Michael hadde en eldre bror, Jørgen Christian Michael Agerskov, født 10.02.1859 i Kappel, Sønderjylland, død 10.10.1928, begravet i 1928, stilling: Overingeniør, Københavns frihavn, konfirmeret 01.10.1876.

Christian var gift tre ganger, først med Inger Marie Jensen, død 01.11.1919, og senere med Laura (Selma) Liedberg, født i Sverige, død 1948 og til slutt med Henriette Stevelt, født 1862.

I det første ekteskapet fikk de datteren Ella Jensen født 1889, og det andre, Gunnar Agerskov, født 23.07.1895, død 1952 i Paris, begravet 1952, stilling: Fremmedfører i Paris, konfirmeret 03.04.1910. Det siste ekteskapet var, så vidt vi vet, barnløst.

Christian Agerskov var utdannet ingeniør, og var mest kjent for å ha ledet den store utbyggingen av Københavns Frihavn der han var overingeniør. Han var også oppfinner, og fant opp en dampventil, som han kalte Admonitor, og ifølge familien fikk de jevnlig utbetalte fortjenester fra denne oppfinnelsen helt opp til vår tid.

Vi vet ikke hvordan Christian stilte seg til brorens spirituelle aktivitet og utgivelsen av *Vandrer mod Lyset*, men fra Johanne Agerskovs brev, vet vi at han hadde stor interesse av den modellen finsmeden A. Ander laget av universet, etter VmLs beskrivelse.

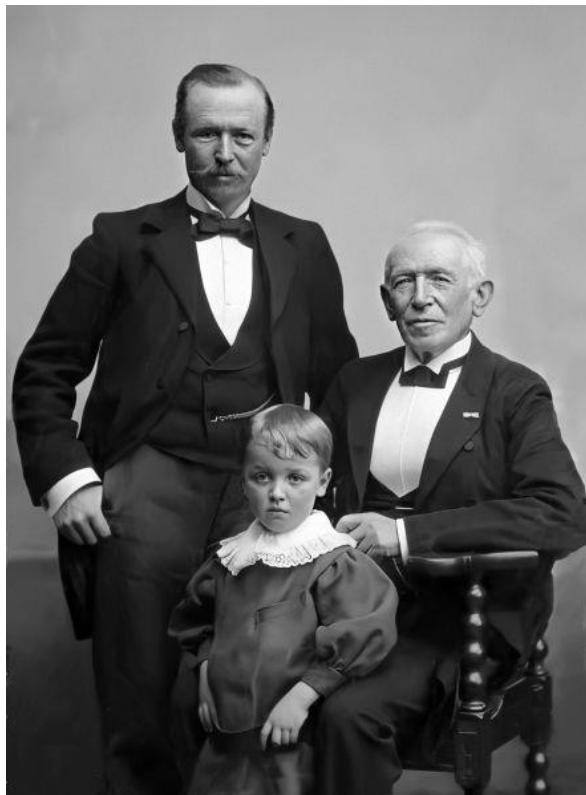
Vijl. Gjall 11 May 1894

Mari og han kommer
førstes flæsing i storhet aas
med jeg føles med din, din fog,
du har nærmest Dig og din man.
Førstes flæsing hukkering, at jeg
aldrig unngikk din kærlighed og han
ligesaaunghed. Det var for
gæret at blæse ved dig som for os
og din kærlighed var den eneste
kærlighed, som kan være i verden i
dette vrede land. Gid over land
for det gode menneske, du vilde
nok hjælpe mig at løse tanke,
men af din og din kærlighed og
gian Dig din. Jeg delte al din
dette kærlighed, som alle galt
med kærlighed til mig fortalte. Til
Din ære, som ad reser for
lyset om natten til den næste morgon,

efter. Føres med mig tilbage,
lig først dinne at oppe for dig, al
måne lid! din kærlighed er
din kærlighed til Digen fortalte. Til
Din ære, som ad reser for
lyset om natten til den næste morgon
dig. Jeg delte al din dette kærlighed
Mig. Din kærlighed er din
fog og din kærlighed din kærlighed af
din kærlighed er din kærlighed til din
fætterske. Din kærlighed føres. Saks
Michael, et.

Over: Et meget varmt og kjærlig brev fra Henrik Michael Agerskov til datteren, Henny, etter at hun hadde mistet sin mann, Halfdan Kongsted. Til høyre: Tre generasjoner Agerskov, Christian, Henrik Michael og Gunnar. Foto: Privat.

Tog all Møde fredning og brenne,
du var alt godt. Jeg følede min
hånds lige over alt min hænder, og
at også det godt jeg gjorde.
Det var alt godt det var alt godt.
Det var enkelt. Det var enkelt for os
og fog var det os enkelt. Det
at min famili, der's holder min
glæde med min arme, og din fog.
Det var enkelt at holde min famili,
men. Det var enkelt for os for os
også hjælpe. Min famili var ikke
men det var enkelt, gud jeg ikke,
men for meg er min famili mere
og mere blæst end det blæst alvor,
også Michael. — Men allt gaaer
etter planen, komme jeg og det
du gaaer vortdag og alltid føler
at det kan endnu føleste, al
begivenheter kan føle sig gaaer over,
dagene, der's Sunday innaa jeg altid

Over: Den eldre Christian Agerskov. Foto: Privat. Til venstre: De fire søsknene Agerskov samlet på ett brett. Fra venstre, bak: Johanne Henriette (Henny) og Christian. I midten foran, Anna og helt til høyre, den unge Michael. Foto: Det kongelige bibliotek.

Christian Agerskov ble omtalt i Dansk Biografisk Leksikon med en egen biografi:

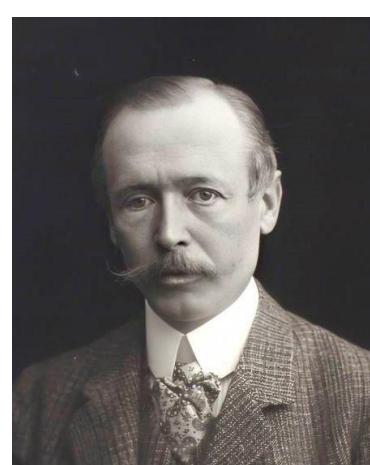
Agerskov, Jørgen Christian Michael, 1859—1928, Ingeniør. F. 2. Okt. 1859 i Kappel ved Slien, d. 10. Okt. 1928 i Kbh., Urne bisat i Nykøbing S. Forældre: Strandkontrollør i Stevelt, senere Toldforvalter i Nykøbing S. Henrich Frederich Michael A. (1824—1902) og Andrea Louise Stephensen (1835—1908). Gift 10. Maj 1894 i Nyland, Norrland, Sverige med Laura (Selma) Liedberg, f. 19. Maj 1863 i Engelholm, D. af Hotelejer Johan Frederik L. (1825—94) og Hedda Gustafva Hamnqvist (1822—1916). A. fik en meget fyldig teknisk Uddannelse. Efter at have taget Præliminæreksamen fra Efterslægtens Skole 1877 kom han i Lære paa Sodra Varv i Stockholm. 1878 kom han ind paa Orlogsværftet som Maskinlærling, tog 1881 Afgangseksamen fra Skolen for Maskin- og Skibsbygning og blev derefter ansat paa Orlogsværftet. I 80'erne var han flere Gange paa Tjenesterejse til London for paa Marineministeriets Vegne at kontrollere Bygningen af Marinens Torpedobaade hos Thornycroft. Samtidig forberedte han sig til polyteknisk Adgangseksamen og tog 1888 1. Del af polyteknisk Eksamens; skønt han under Studiet mistede sit høje Øje ved nogle kemiske Eksperimenter med den nedenfor nævnte Opfindelse, tog han allerede næste Aar 2. Del af Eksamens. Han virkede nu et Par Aar som Maskininspektør ved Fyrvæsenet, men blev 1892 ansat i deri Virksomhed, hvori hans Livsgerning skulde falde, nemlig som Sekretær i Frihavnsaktieselskabet, idet han samtidig virkede som projekterende og tilsynsførende Ingeniør ved Opførelsen af Pakhus, Siloer, Kraner, Kraftanlæg og elektriske Anlæg. De herhenhørende Opgaver løste A. med stor Dygtighed og ikke sjælden med betydelig

Originalitet. Fra 1899 var han tillige Konsulent for Kbhs Overtoldinspektorat. I en Aarrække var han Censor i mekanisk Teknologi ved Polyteknisk Læreanstalt. Da der 1917 dannedes en Ingeniørorganisation til Varetagelse af privat ansatte Ingeniørers økonomiske Forhold, Ingeniør forbundet af 5. Marts, var han en af de ledende. A. fik 1889 Eneret paa et Termoalarmapparat til Sikring mod Varmløben af Lejer. — R. 1904. Tekn. Foren. Tidsskr., XIV, 1890—gi, S. 94. Ingeniøren, 1928, S. 521. Povl Vinding.

Michael Agerskovs eldre bror, overingeniør ved Københavns frihavn, Christian Agerskov og hans andre hustru, Selma. Foto: Privat.

Christian Agerskov mistet altså det ene øyet i en ulykke, og i artikkelen over hevdes det at det skjedde ved en kjemisk eksplosjon. Ifølge familien skyldtes det en dampeksplosjon, men det kan jo være to måter å betegne eksplosjonen på.

Nederst på forrige side: Tre portretter av Christian Agerskov. De to til venstre er fra Det Kongelige Bibliotek, mens bildet til høyre er privat.

Michael Agerskovs to søstre, Johanne Henriette (Henny), f 1862 til venstre og Anna, f 1873 fotografert sammen med Hennys to barn, Torkild Kongsted f 1889 og Andrea Elisabeth Kongsted, f 1891. Foto: Privat.

Christian Agerskov, f 1859 fortografert sammen med sin andre hustru Selma, d 1948 og deres sønn Gunnar f 1895. Foto: Privat.

<p>HILDEBRANDT & CO. KJØBENHAVN, K. PATENT ADMONITOR PATENT FOR SKIBSMASKINER FOR LANDMASKINER FOR JERNBANER VERDENS PARIS 1889 USTILLING</p>	<p>ADMONITOR PATENT, BREVETÉ, système AUTO-MATIQUE, ACERSKOV.</p> <p>A ADMONITOR FORHINDRER BESKADIGELSER VED FRIKTIONSVARMEN</p> <p>HILDEBRANDT & CO KJØBENHAVN</p>
---	--

En annonse for Christian Agerskovs oppfinnelse, som han kalte Admonitor. Det var en dampventil som kunne brukes i alle dampmotorer og forhindret overoppheiting. Ifølge familien mottok de inntekter fra denne oppfinnelsen helt opp til vår tid. Som annonser viser, var oppfinnelsen utstilt ved Verdensutstillingen i Paris i 1889. Copyright: Privat.

Den neste i rekkefølgen av Agerskov-søsknene var Johanne Henriette, 1862-1946, som ble kalt Henny. Hun var lærerinne i Randers og Lyngby. Jeg har hatt personlig kontakt med en av hennes etterkommere, Jette Kongsted, gift Sckerl og jeg har sjeldent møtt mere hyggelige og imøtekommende mennesker enn henne og hennes mann, Rune Sckerl. Da jeg begynte å søke rundt i dansk slektsforskning, kom jeg i kontakt med de to, og vi ble veldig gode venner takket vår felles forskning for å finne personer i Agerskov-slekten. Vi delte alle våre funn, og jeg var så heldig å bli invitert hjem til dem, og fikk innsyn i alle deres arkivalier som gjaldt Agerskov-slekten. Det var en uforglemmelig opplevelse. De hadde en stor samling brev til og fra Agerskov familien, og i tillegg hadde de hele boksamlingen og fotoalbumene etter Johanne og Michael Agerskovs datter, Inger Agerskov, 1900-1968. I albumene var det noen få bilder av Johanne Agerskov, men mange av Michael og datteren. Min takknemlighet var ubeskrivelig da de donerte med hele boksamlingen og fotoalbumene. Blant bøkene befant seg både Michale og Johannes originalutgaver av «Vandrer mod Lyset!»

Henny opplevde en dyp tragedie som ung kvinne, da hennes ektefelle, Halftan Kongsted, 1857-1894, døde da de kun hadde vært gift i få år, og etterlot henne som enslig mor til to barn. Halftan Kongsted var utdannet adjunkt og cand. theol. og ble omtalt som en livsglad mann av sine venner, og dødsfallet vakte stor sorg i hele familien Agerskov.

Hennys ektefelle, Halftan Kongsted, 1857-1894, adjunkt og cand. theol. døde ung og etterlot Henny med to små barn. Torkild Kongsted, 1889-1970 og Andrea Elisabeth Kongsted, 1891-1972. Stilling: Cand. pharm. Laboratoriechef, Århus. Kaldet Andre` Lisbeth. Foto: Privat.

Michael Agerskovs eldste søster, Henny, 1862-1946, lærerinne og mor til to barn. Ifølge familien lever det mange hundre etterkommere etter henne og hennes sønn, Torkild Kongsted, 1889-1970. stilling: Cand. polyt., Civilingeniør og direktør.

Noen flere portretter av Michael Agerskovs søster, Johanne Henriette (Henny) gift Kongsted, 1862-1946. Bildet til venstre er et utsnitt av et familiebilde fra slektens fotosamling. Bildet i midten er fra Det Kongelige Bibliotek. Bildet til høyre av den eldre Henne, tilhører også familien.

Dette portrettet av Henny Kongstseds ektefelle, Halfdan Kongsted, 1857-1894, er også et utsnitt fra et familiebilde. Foto: Privat.

Henny og Halfdan fikk to barn sammen. Sønnen Torkild Kongsted, 1889-1970, var gift to ganger. I det første ekteskapet fikk han fire sønner, og i det andre fikk han fire døtre. I familien forteller de at det er et stort antall etterkommere etter Torkild. Jette, som jeg har hatt nær kontakt med, er en av døttrene til Torkild. Foto: Privat.

Datteren til Henny og Halfdan, Andrea Elisabeth Kongsted, 1891-1972. Som alle i Agerskov-slekten var hun en begavet kvinne, og utdannet seg til cand. Pharm. Og arbeidet som laboratoriesjef. Foto: Privat.

Vi vet ikke noe om hvordan Christian Agerskov eller Henny Kongsted stilte seg til brorens psykiske forskning og utgivelsen av «Vandrer mod Lyset!», men den yngste søsteren, Anna Lindahl, deltok sammen med sin ektemann, Karl Lindahl, i seansene i det Agerskov'ske hjem der de mottok meddelelser fra oversanselig side. Det tredje paret som var trofaste deltagere, var Johanne Agerskovs søster, Juliane Danckert og hennes ektemann Maximilian Danckert. Det var flere personer som deltok sporadisk i begynnelsen, men det var disse ekteparene som ble oppfordret fra oversanselig side til å holde sammen, og det gjorde de.

Det var altså i løpet av disse seansene at disse kjærlige og hjertevarme menneskene ba for en stor del av de åndelige personlighetene som var dypt villfarne og satt fast i mørkets knugende grep, og på den måten hjalp dem hjem til sine himmelske boliger i Guds rike. Dette inkluderte den aller dypest falne, mørkets slave, den ondeste av de onde, Satan selv. Og også han fattet håp om tilgivelse da Kristus førte ham til Johanne og Michael, som tilga ham fra dypet av deres hjerter og ba for ham i Guds navn. Dette medførte et grunnleggende skifte i menneskehетens historie, og i tiden etter dette skillet, har levevilkårene på jorden endret seg kapitalt i bedre retning for menneskene.

Nå mangler mørket en intelligent ledelse, men stadig vekk gjør de eteropptegnelsene (=onde planer) Ardor skapte før sin hjemvendelse stor skade, til tross for at både Gud og hans medhjelpere gjør en enorm innsats for å gi oss styrke til å motstå eteropptegnelsenes onde innflytelse. Men dessverre så lar mange mennesker seg fremdeles styre av mørkets makt.

Anna og Karl var aktive medvirkere til at denne grunnleggende seieren for lyset i den oversanselige verden ble mulig, sammen med Johanne og Michael Agerskov og Juliane og Maximilian Danckert.

Anna Regina Agerskov, f. 1873, og hennes ektemann, Jens Adolf Karl Kristian Lindahl, f. 1875. De ble gift i 1901 og var begge to tannleger. De deltok trofast i seansene sammen med ekteparet Agerskov. Foto: Privat.

Det andre ekteparet som bistod Johanne og Michael i deres psykiske forskning i seansene der de mottok mange lidende ånder og ba for dem. Og som vi vet, endte dette arbeidet i fremkomsten av det store etiske, religiøse og vitenskapelige verket «Vandrer mod Lyset!». Livet på jorden blir aldri det samme etter disse menneskenes enestående arbeid. Lyset har seiret! Foto: DKB.

I likhet med de tre andre søsknene Agerskov, var også Anna en meget begavet person, som var forut for sin tid på flere måter. I lokalhistorisk arkiv i Randers, står følgende å lese om henne:

"Da de første piger begyndte på Randers Statsskole, blev ærbarheden hævdet på det strengeste: til morgensang stod de blandt lærerne, og i frikvartererne opholdt de sig i Rektors lejlighed. Med Anna Regina Agerskov (senere gift Lindahl) var det imidlertid en overflødig beskyttelse, for hun beherskede selv med en hurtig hjerne og en kvik replik den mandlige overmagt uden hjælp.

Frk. Agerskov var datter af toldforvalteren i Nykøbing Sjælland, og hun var lidt ældre end sine klassekammerater, da hun i 1896 blev den første kvindelige student i Randers. Så drog hun til København og blev tandlæge i 1899, hvorefter hun straks begyndte at praktisere privat, først i hjembyen Nykøbing og hurtigt efter i København. I 1901 blev hun gift med Jens Lindahl, der også var praktiserende tandlæge i hovedstaden.

Dansk skolelovgivning tillod fra 1875 kvinder at tage studentereksamen, men der skulle altså gå næsten 20 år, før den første pige dristede sig ind på Randers lærde Skole, der så til gengæld kunne byde på en 350-årig skoletradition.

I dag er mere end to tredjedele af Randers Statsskoles elever piger, og det ville nok have glædet Anna Regina Agerskov, gift Lindahl, der ved et bal på skolen holdt en ironisk tale om "berettigelsen af mandens kritik over for kvinden"."

Anna Agerskov fotografert sammen med de mannlige studentene i 1896. Som enslig kvinnelige student i Randers, hadde hun ingen problemer med å hevde seg. Og i 1899 ble hun tannlege. Foto: Randers lokalhistoriske arkiv.

Ifølge familien, er Anna åtte år på dette bildet. Hun skulle vise seg å være en meget begavet kvinne, og sammen med sin ektefelle var hun en trofast støttespiller for sin bror. Foto: Privat.

Anna fotografert sammen med sin bror, Michael. De to søsknene sto hverandre meget nær gjennom hele livet, og samarbeidet om den psykiske forskningen, som ledet frem til «Vandrer mod Lyset!». Foto: Privat.

Karl og Anna Lindahl fikk to barn sammen, Agnes, til venstre og Mogens, til høyre. Dessverre har vi ikke særlig mange personlig data om disse to, men ifølge familien var Mogens psykisk utviklingshemmet og ble ikke særlig gammel. De forteller også at Agnes ble født i 1902 og ble tannlege, men ikke fikk et godt liv. Hun ble fascinerte gjennom hele sitt liv av en gift mann, og det endte ikke lykkelig. Foto: Privat.

Anna Agerskov fotografert sammen med en venninne. Jeg lurte en stund på om det kunne være Johanne Agerskov, men nærmere studier gjorde at jeg slo fra meg den ideen. Foto: privat.

Vi vet ikke nøyaktig når Anna gikk bort, men dette bildet av henne sammen med sin katt er ifølge familien fra 1933. Foto: privat.

Lindahl, Anna Regina, f. Agerskov, født 16. Marts 1873 i Rørvig, Holbæk Amt. Datter af Toldforvalter Michael Frederik Agerskov og Andrea Louise Stephensen. — Studentereksamten 1896 fra Randers Statsskole. Tandlægeeksamen 1899. Assistenttjeneste i Danmark 1899–1900. Praktiserede i Nykøbing Sjælland i 1900. Praktiserer i København siden 1900.

Gift 28. December 1901 med Tandlæge Jens Adolf Karl Kristian Lindahl.

Lindahl, Agnes, født 15. August 1902. Datter af Tandlæge K. Lindahl og Anna Agerskov. — Tandlægeeksamen 1925.

Lindahl, Jens Adolf Karl Kristian, født 17. September 1875 paa Frederiksberg. Søn af Assurandør Valdemar Lindahl og Cecilie Lindahl. — Præliminæreksamen 1892 fra Vesterbros Realskole. Prokurist i Forsikringsfirmaet »Grøn og Witzke«. Tandlægeeksamen 1909. Studieophold i England, Frankrig, Tyskland og Schweiz 1909–10. Praktiserer i København siden 1912.

Gift 28. December 1901 med Tandlæge Anna Regina Agerskov.

I et dansk leksikon over danske tannleger har jeg funnet disse små biografiene over Anna og hennes mann, Karl, samt datteren deres, Agnes.

To bilder fra Inger Agerskovs fotoalbum, som jeg fikk i gave av Jette og Rune Sckerl. Bildet øverst er tatt i 1926, og fra venstre ses Torkild Kongsted, Michael Agerskov, Mogens (Anna og Karl Lindahls sønn), Anna Lindahl, ukjent kvinne (muligens Torkolds hustru), Agnes (datteren til Anna og Karl), Henny Kongsted og Karl Lindahl. De to barna er sannsynligvis to av sønnene til Torkild Kongsted. Bildet nederst er tatt i 1929 og de to voksne er Michael Agerskov og hans søster, Henny Kongsted. De fire guttene er sønnene til Torkild og heter Olav, Eiler, Halfdan og Helge. Foto: Privat.

I "Nogle psykiske oplevelser", der Michael Agerskov gir en meget fyldesgjørende og fascinerende redegjørelse for omstendighetene omkring hans og hans kones arbeid med å motta og utgi Vandrer mod Lyset!, forteller Michael en svært rørende historie om hvordan han og Johanne "møttes" en gang som barn. Det er en meget fascinerende historie, som viser hvordan man fra oversanselig side kan knytte bånd mellom mennesker som har lovet før sitt jordeliv å samarbeide.

"Jeg kommer nu til en Begivenhed fra min egen Barndom, en Begivenhed, der gjorde et uudsletteligt Indtryk paa mig, og som dengang og endnu mange Aar efter var mig ganske uforklarlig.

En Dag - jeg maa dengang have været i 9-Aars Alderen - befandt jeg mig tæt ved mit Hjem, Toldkontrollør-boligen i Rørvig, paa en Markvej, der førte op til en Klitrække, Højesand, som strækker sig fra et Sted Nord for Byen til Dybesø tæt ved Kattegat.

Pludselig stod en lille Pige ved Siden af mig. Jeg kendte hende ikke, hun sagde ikke sit Navn, og jeg spurgte ikke; men jeg syntes straks umaadelig godt om hende. Hun lagde sin Haand i min, og sammen vandrede vi ad Markvejen ud til Højesand; her blev vi en Tid lang, hvorefter vi atter gik hjemad. Hvad vi talte om, erindrer jeg aldeles ikke; men vi havde meget at sige hinanden, og hun gjorde et uendelig sympatisk Indtryk paa mig, et Indtryk, som staar levende for mig den Dag i Dag.

Da var hun med et forsvundet, lige saa pludselig som hun var kommet.

Jeg gjorde et Par forgæves Forespørgsler hos enkelte angaaende den lille Pige, men betroede mig i øvrigt ikke til nogen.

Da min Hustru i 15 Aars Alderen første Gang kom til Rørvig, blev hun forbavset over, at Højesand forekom hende saa bekendt, mens ellers Byen og Omegnen var fremmede for hende. J. sagde ofte, at hun ikke kunde begribe, hvorfra hun kendte Stedet, og da hun paa det Tidspunkt ikke havde været paa Steder, hvor der fandtes Klitter, Lyng o.l., kunde Kendskabet jo ikke skrive sig fra landskabelige Ligheder.

Ingen af os tænkte dengang eller i de første Aar af vort Ægteskab paa, at Forklaringen maatte søges deri: at J. var den omtalte lille Pige, der, medens hun engang var syg af Feber i sit Hjem i København, under en Søvnfrigørelse for en kort Tid havde været min Legekammerat - i Rørvig. Men 30 Aar efter at jeg som 9-aarig Dreng havde haft denne Oplevelse, fik vi, da vi var kommet i Forbindelse med min afdøde Svigerfader, Pastor R. Malling-Hansen, en Forklaring, der for os var fuldgyldig, men som vil forekomme dem, der er ukendte med okkulte Fænomener, mer end fantastisk og maaske skaffe mig Ry for at være mindre vel forvaret. Min Svigerfader fortalte følgende:

Før vor Inkarnation havde min Hustru og jeg lovet at finde hinanden i den jordiske Tilværelse for som Mand og Hustru muligvis at blive de Midlere mellem den sanselige og oversanselige Verden, der i saa høj Grad var Brug for. (Se "Vandrer mod Lyset" Side 221). For at skabe en psykisk Forbindelse mellem os, havde J.'s Skytsaand under hendes Sygdom bragt hendes aandelige Jeg til mit Hjem og materialiseret hende ved Hjælp af Lysudstralinger, saa at hun for mig fremtraadte som et levende Væsen, et Barn som jeg selv.

Min Hustru havde ingen Erindring om denne Metamorfose (fraset, som tidligere omtalt, Indtrykket af Landskabet); og da jeg lærte hende at kende i 15 Aars Alderen, satte jeg hende ikke i Forbindelse med min Oplevelse, skønt jeg straks følte mig tiltrukket af hende."

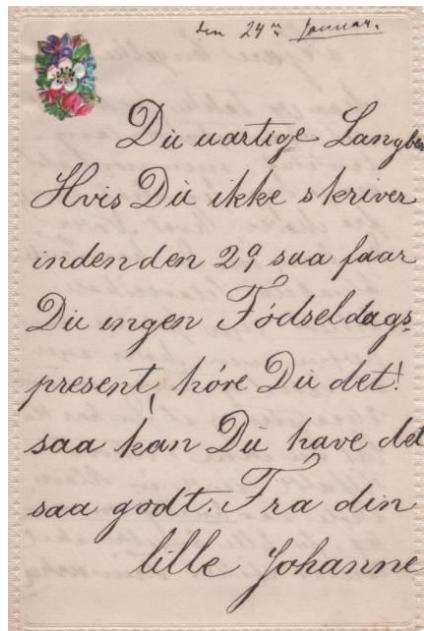

Tre barnebilder av Michael Agerskovs hustru, Johanne Agerskov f. Malling-Hansen, 1873-1946. De to bildene fra venstre tilhører etterkommernes fotosamling. Bildet til høyre har jeg fått fra Heiberg-museet i Sogndal, Norge. De to bildene til høyre er utsnitt av gruppefotografier.

Den unge Michael Agerskov. Utsnitt fra et gruppebilde av de fire søsknene Agerskov. De hadde også ytterligere en bror, Kai Andreas Agerskov, født i 1864, men han døde som spebarn. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Et meget interessant maleri, malt av Michael Agerskovs kusine, Kathinka Agerskov, 1859-1890, i 1879, med tittel "Rørvig Toldbod". Michaels familie bodde på denne tiden i Rørvig, der faren var tollkontrollør, og kanskje har Kathinka malt bildet i forbindelse med et besøk hos sine slektinger der? Kathinka Agerskov var datter av Michaels onkel, kommandør og utskrivningssjef Andreas Julius Hass Agerskov, 1811-1872, og hans hustru Kathinka Elisabeth Jacobine f. Prahl i 1831. Bildet tilhører i dag biblioteket i Nykøbing Sjælland.

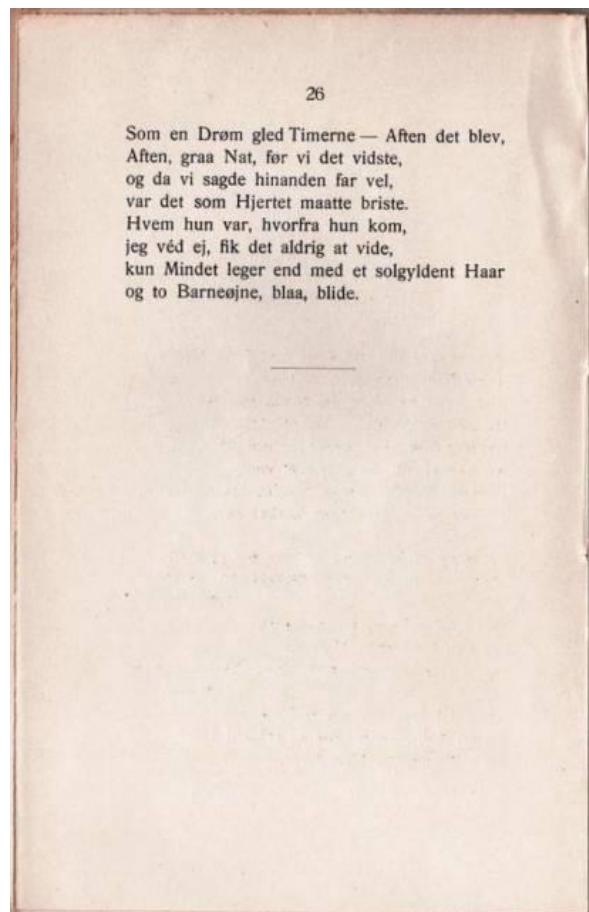

og det dufter dog saa yndigt over hele Marken. Min Hanebak er allerede udspregen. Henriettes Tulipaner ere næsten prængede ud.

Hils Fra Hildebrandt Karl Alfred og Georg.

Michael Agerskov

I sine samlinger, har både etterkommerne i Malling-Hansen- og Agerskov-slektene brev og hilsener skrevet av de unge Johanne og Michael. Til venstre skriver den lille Johanne til sin søster Engelke, som hun omtaler som "Langben". Til høyre skriver Michael til sine søskener i et brev fra 1880. Copyright, begge brev: Privat.

Nederst forrige side: Har det omtalte "møtet" mellom de helt unge Michael og Johanne vært forbilde for dette diktet, mon tro? Det vet vi ikke. men det er en svært nærliggende tanke at det er barndommens uforklarlige opplevelse som har inspirert til denne poetiske fremstillingen. Diktet, "Min barnekæreste", er hentet fra boken "Fra den gamle Skipperby og andre digte" av Michael Agerskov fra 1909.

Som de hadde lovet før sine inkarnasjoner, fant Michael og Johanne hverandre i den jordiske tilværelse, og ble forlovet og gift. De visste ingenting da om hva som ventet dem, men levde et helt vanlig liv som ethvert dansk ektepar. I 1900 fikk de datteren Inger Johanne Agerskov, 1900-1968. Michael var utdannet cand. mag og ble etter hvert lektor. Han hadde en egen litterær produksjon både av dikt og romaner i tillegg til utgivelsen av «Vandrer mod Lyset!». Han hadde sitt arbeid ved Marie Kruses pikeskole, og var dessuten sensor ved den danske lærerutdanningen.

Men det var det etisk, religiøse og vitenskapelige verket, «Vandrer mod Lyset!» som var hans hovedutgivelse. Verket var fremkommet ved intuitiv tankeinspirasjon gjennom hans kone, Johanne Agerskov, som var medium. Johanne Agerskov var datter av den kjente danske forstanderen ved Det Kongelige Døvstummeinstituttet i København, dessuten prest, oppfinner og naturvitenskapelig forsker, Rasmus Malling-Hansen.

Michael Agerskovs litterær produksjon, bestod hovedsakelig av diktsamlinger, men også noen romaner. Og sammen med Erling Rørdam forfattet han leseverk både for barneskolen, mellomklassene og realklassen. Leseverket ble også bearbeidet og utgitt på svensk.

Ekteparet Agerskov kom på begynnelsen av 1900-tallet i kontakt med det spiritistiske miljøet i Danmark, og fikk meget raskt noen særdeles oppsiktsvekkende opplevelser. Det ble kalt på dem fra den oversanselige verden, og Johanne Agerskov fikk vite at hun var medium, og hadde før sitt liv lovet å være formidler av de oversanselige sannheter til mensehetens. Gjennom ukentlige seanser som pågikk gjennom flere år, mottok så Johanne Agerskov tankediktater, formidlet fra forskjellige avdøde ånder, og de øvrige seansedeltagerne - de var seks i alt, medvirket ved å fremkomme med spørsmål vedrørende religiøse, etiske og vitenskapelige emner og ved å nedskrive de svar som Johanne Agerskov mottok.

Resultatet av dette arbeidet, ble boken *Vandrer mod Lyset!*, utgitt av Michael Agerskov. Verket ble utsendt til samtlige danske biskoper og i tillegg 60 prester, som ifølge lysets ånder alle hadde lovet å medvirke til en reformasjon av den danske kirke på grunnlag av VmL. Men den ventede reformasjon uteble - til tross for at VmL fikk en rekke tilhengere blant menigmann ble den møtt med taushet fra kirkelig hold. Michael Agerskov utga senere flere bøker i tilknytning til hovedverket. I boken "Nogle psykiske Oplevelser" forteller han om de opplevelsene som ledet frem til at ekteparet utga *Vandrer mot Lyset!*

Vandrer mot Lyset! er i dag utgitt på en rekke språk, bl.a engelsk, tysk, spansk, italiensk, russisk, fransk, svensk og norsk.

Michael Agerskovs litterære produksjon:

*To Mennesker og Skumring, dikt 1893

*Adathysta, roman 1897

- *Livets Kilde, fortellinger 1897
- *Tusmørkets Stemmer, dikt 1899
- *Den store Krudtsammensværgelse, roman 1902
- *Fra den gamle Skipperby og andre Digte, 1909
- *Vejen Sandheden og Livet, Aandelige sange, 1928
- *Paa forklarelsens Berg - En digtkreds

Skolebøker(i samarbeid med Erling Rørdam):

- *Dansk Læsebok for mellemklasserne, realklassen og børneskolen, i flere opplag fra 1904-1933
- *Lesebok i svensk
- *Dansk Litteratur før 1800, utgitt i 1919
- *Dansk Diktning med hovedvekt på det 1900. århundre

Bøker i tilknytning til Vandrer mot Lyset!

- *Hilsen til Danmark, 1915
- *Vandrer mot Lyset! 1920
- *Forsoningslæren og Genvejen, 1920
- *Nogle psykiske Oplevelser, 1922
- *Kirken og Kristendommen, 1923
- *Spørgsmål og Svar I og II, 1929-30

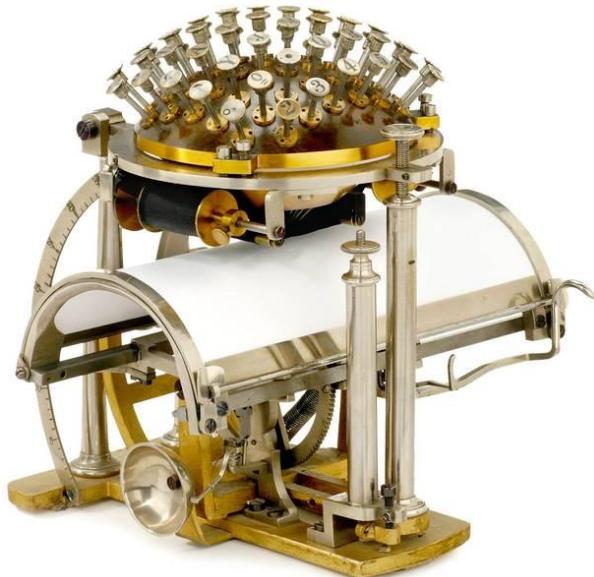
Johanne Agerskovs far, Rasmus Malling-Hansen, 1835-1890, forstander, prest, oppfinner og naturvitenskapelig forsker. Foto: privat.

Johanne Agerskovs mor, Cathrine Georgia f. Heiberg, 1841-1876, datter av forstander Søren Johan Heiberg, 1810-1871. Foto: Privat.

Johanne Agerskovs far, Rasmus Malling-Hansen var meget begavet, og ble internasjonalt kjent for sin oppfinnelse av en av de aller første masseproduserte skrivemaskinene, den såkalte skrivekuglen. Den første offisielle modellen ble lansert i 1860, og var innebygget i en treboks. Foto: Sverre Avnskog.

Malling-Hansen jobbet kontinuerlig med å forbedre sin oppfinnelse gjennom 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet. Den mest kjente modellen, var den portable, høye modellen, som blant annet vant gullmedalje ved verdensutstillingen i Paris i 1878. Foto: Auction Team Breker.

«Vandrer mod Lyset!» fikk dessverre ikke det store gjennomslaget verken i kirken eller ellers i samfunnet som man hadde håpet fra oversanselig side. Det var temmelig begrenset hvor mye omtale den fikk i de danske avisene, og de danske biskopene og prestene fulgte ikke opp utgivelsen slik de hadde lovet før sitt jordeliv. Men ifølge Johanne Agerskov, var det fra oversanselig side, regnet som kun en liten mulighet for at kirken ville reformere sin troslære på grunnlag av VmL. Men Guds mølle maler langsomt med stødig, så vi kan være absolutt sikre på at VmL vil danne grunnlag for menneskehets felles tro en gang i fremtiden.

Vi kjenner til noen få intervjuer med Johanne og Michael i danske aviser, og allerede kort tid etter utgivelsen av VmL i 1920, ble Johanne intervjuet i Berlingske Tidende:

«Intervju med Johanne Agerskov i Berlingske Tidende 31. mars 1920.

Mærkelige mediumistiske Meddelelser.

Fru Michael Agerskov modtager gennem sin afdøde Fader bl. a. en Tale fra Kristus til menneskene. Fruen fortæller derom til B. T.

Den Række af besynderlige spiritistiske Fænomener, paa hvilken denne Sæsong har været så rig, har nu fundet en Foregelse i et over 300 Sider Værk, som er udkommet igaar, og som er

udgivet af Adjunkt cand. mag. Michael Agerskov inneholdende en Række Meddelelser, der skyldes Adjunktens Hustru, en Datter af den for længst afdøde kendte Pastor, Malling Hansen. Vi havde igaar Lejlighed til at tale med Fruen om hendes mærkelige Værk, og det blev ikke mindre mærkeligt ved hendes Forklaring.

-Hvordan har De faaet deres Meddelelser?

-Paa en anden maade end de fleste andre som modtager Meddelelser af mediumistisk Karakter. Jeg har modtaget dem under stadig Kontrol.

-Af Dem selv?

-Ja, jeg har ikke været i Trance.

-De har ikke skrevet ”automatisk”?

-Som Julius Magnussen? Slet ikke. Jeg har fået det hele til Givende. Og Budskabet skyldes hverken min Overbevidshed eller Underbevidshet, og jeg ved at jeg kun har været det nødvendige Redskab for de Intelligenser der har manifesteret seg.

-Hvad fikk De givet?

-Forklaring på hele Universets Tilværelse, paa Kristus’ forhold til menneskene, paa alle de Inkarnationer menneskene maa gennemgaa inden de naar den endelige Udrensning, Mørkets kamp med Lyset, det Ondes kamp med det Gode. Desuden forskellige Taler, bl. a. en Tale fra Kristus til Menneskene. Det hele er ledsaget af en Kommentar af min Far, Pastor Malling-Hansen.

-Han er død?

-Ja.

-Hvornaar?

-I 1890.

Og hvornaar har han givet sin Kommentar?

-I 1914-1916 blev Bogen til.

-Saa gav han sig tilkende for Dem?

-Nej, jeg fik Forbindelse med ham i 1910.

-Af dere afdøde Fader?

-Ja.

-Hvorfra vidste De, at det var Ham?

-Han gv mig straks Beviser, men de var af privat Natur, saa dem kan jeg ikke føre frem.

-Men de var afgørende?

-Ja absolut. Jeg stod til at begynde med ganske udenfor Mediumismen. Men fra den Dag stillede jeg mig til Disposition. Jeg forstod det var min Fader paa Grund af de Beviser. Nogle af dem nævner jeg i min Bog, men andre var saa Private at jeg ikke kan legge dem frem.

-Har De ikke modtaget noget fra deres Fader efter 1916?

-Jo, men Bogen blev til i 1916. Det blev saa meddelt mig, at jeg havde naaet hurtigere gennem det, end det var planlagt. Derfor skulde jeg lægge Bogen hen indtil videre. Det gjorde jeg saa.

-Og naar hørte De saa igen fra deres Fader?

-Den 1. November.

-Hvordan kom det?

-Gennem Tankeinspiration.

-Og hvad lød det paa?

-Nu skulde jeg gaa med Bogen til Græbes Bogtrykkeri, saa vilde den komme ud de siste Dage før Påske.

-Det sidste stemmer altså overens med Virkeligheden. Men noget afgørende Bevis for de forud for Bogens udgivelses forekommende Hændelsers Realitet er vel dette næppe.

Jernmasken.»

Dessverre vet vi ikke hvem som skjuler seg bak psevdonymet «Jernmasken».

Bide 6

B. T.

Mærkelige mediumistiske Meddelelser.

Fra Michael Agerskov modtager gennem sin afdøde Fader bl. Michael Agerskov Mættet til Menneskene. Frenen fortæller dermed til B. T.

Dag Hække af lægepraktiske spintidstids. Fænomenet, paa hvilken denne Sammen har været saa rig, har nu fundet en Foropførelse i et over 200 Side stort Verk, som er udskrevet med en stor mængde med sigte, af Adjudikat maaest Michael Agerskov, indholdsordene en Hække Mod-

Paster Malling-Hansen, død 1900.

detaler af mediumismus. Karakter, der skyldes Adjunktene Husum, Frau Johanne Agerskov, Datter af den berømte døde lundiske Paster Malling Hansen.

Vi havde igor Lægighed til at tale med Frenen om hennes mærkelige Verk, og det blev ikke mindre mærkeligt ved hennes Fortælling, end det var fra De døde. Deres Meddelelser:

— Paa en anden Mand end de fleste andre, nem modtaget Meddelelser af mediumistik. Karakter. Jeg har modtaget dem under ständig Komfort.

— Af Dem selv?

— Ja, jeg har ikke været i France.

— De har ikke skrevet „Automatisk“?

— Saa Julianus Magnussen? Det ikke. Jeg har faaet det hele til fænde.

Or Budsbaek skyldes overvejen min Overbevisthed om mit Understøttende. Jeg har ikke fået at jeg har været der i overensstemmelse med alshed for de Intelligentier, der har manifesterede sig.

— Hvem ik De givet?

Verkstæderne paa hele Universitetet, paa alle de forskellige Konservatorier, paa Konservatoriet til Menneskene, da alle de Inkarakterer, Menneskene, man gennemmaa,inden de næste døg en del. Udførsning. Morlets Kamp med Lyset, del Orden Kæmp med dem. Og der er også en del, der ikke er en. Tidligere fra Kristus til Min Pater, Pastor Malling Hansen.

— Hvor er det?

— Det blev saa meddelt mig, at jeg havde taaet hurtigere gennem det, end jeg havde taaet. Det er ikke meget, derfor aktuelle jeg længe. Bogen hen indtil videre. Det gjorde jeg saa.

— Og nuar herre Du saa igen fra Dere's Fader?

— Den næste November.

— Og hvem kom det?

— Gæsterne. Thanksgiving.

— Og hvad saa det på?

— Nu skulde jeg gas med Bogen til Græde Biografycket, saa vidte den komme ud af slæde. Dage før Pascha.

— Det viste stemmer allers overens med Virkeligheden. Men noget alpene Bevis for de forud for Bogens Udgivelse forekommende Hændelser. Hæmmet er dette vel nogen.

Spirit-Tyveriene.

Som vi tidligere har beretnet, har den store Tyve-Affær i ret betydeligt Omslag, og efter de slæde Anholdelser af dem, der er i ret betydelig. Og der er også en imponerende til Sagen. Saag, Bl. Sagos endnu en Utløbelse. Michael S. Amundsen. Chr. Larsen og Eklund, som individuelle i Sagos. Der vendtes endnu flere Amundsen. Michael S. Amundsen. Saag. Tørnsgaard blev igar løsladt. — Saag med ham er dog ikke derfor skadet.

Editorial til Amelie Kierkegaard i Lædag, overtag Boltan som den lille. Hængende Hængende i „Stambuls Rose“, over den smukke Operette yderligere tiltrækning paa Publikum.

Waltra. Wittenberg og Amelie paa samme Scene — mere om maa ikke forlænge.

Johanne Agerskov ble intervjuet i Berlingske Tidende 31. mars 1920, kort tid etter at «Vandrer mod Lyset!» var utgitt. Kopi fra Det Kongelige Biblioteks avissamling.

Johanne Agerskov fotografert i 1920 sammen med sin datter, Inger Johanne Agerskov, 1900-1968. Fotografen er sannsynligvis Michael Agerskov. Bildet fant jeg i Inger Agerskovs fotoalbum, som jeg fikk i gave fra etterkommere i familien Agerskov.

Et intervju med Johanne og Michael Agerskov i B. T. 1922.

En person som betød svært mye for Johanne og Michael Agerskov, var forfatter og bibliotekar Chr Jørgensen. Blant hans etterlatte korrespondanse med Agerskov'ene, finnes også en kopi av et intervju som han har fikk tilsendt sammen med et brev fra Johanne Agerskov, skrevet

21. januar 1923. Intervjuet er gjort i forbindelse med utgivelsen av Michael Agerskovs bok "Nogle Psykiske Oplevelser" i 1922, og sto på trykk i B. T. den 3. oktober 1922. Jeg gjengir først et utdrag fra Johanne Agerskovs brev, og deretter intervjuet. Som det fremgår av hennes brev, var hun ikke særlig godt fornøyd med journalistens, Christian Houmarks arbeid.

Kjære Hr. Jørgensen!

I dag maa jeg da se at faa skrevet lidt til Dem i Anledning af Deres Forespørgsel om, hvorledes Pressen har modtaget vor sidste Bog, "Nogle psykiske Oplevelser". Ja, hvorledes den er bleven modtaget der, det er let nok at besvare, - vi har nemlig ikke set mere end een Anmeldelse i Berlingeren c: 1 Maaned efter Bogens Udgivelse. Anmeldelsen var meget kort, ganske velvillig, men Bogens Indhold blev ikke omtalt. Kort efter havde vi Besøg af Hr: Chr: Houmark fra B. T. Hans Interview gør mere Indtryk af at være velvilligt end af at være vellykket! Adskilligt af det, vi sagde, har han misforstaet eller anbragt paa forkerte Steder, saa det ikke har meget til fælles med det, vi mente. Jeg sender Dem dette Interview, saa kan De selv dømme derom....

B. T. 3. Oktober 1922.

"Jeg ved mere end Jordens atten Hundrede Millioner".

Cand. mag. Agerskov og Spiritisterne.

Der er stadig og stigende Uro indenfor vor hjemlige Spiritistverden, Og en i disse Dage udkommen Bog: "Psykiske Oplevelser", vil bringe Ufredens Bølger til at fraade, fordi Forfatteren er den ansete Pædagog og Videnskabsmand, cand. mag. Michael Agerskov. Hr. Agerskovs tidligere Bøger: "Vandrer mod Lyset" og "Hilsen til Danmark" har skapt ham en betydelig og interesseret Læsekreds, ogsaa udenfor den psykiske Forsknings Tilhængere. Han er i alt en Personlighed, hvis Dannelse bunder dybt, ligesom hans Viden virker baade grundfæstet og omfattende. Her er intet Hysteri, men alt er præget af Alvor og en næsten tung Sanddruhed.

Hr. Agerskov er saa helt blottet for al udvendig Mystik. Han er lige langt fra den himmelske, blaaøjede Lyksalighed som fra mørk Aande-Viktighed. Han taler stilfuldt om det der for ham er blevet det selvfølgelige.

-Jeg vil saa gerne, siger Hr. Agerskov, eller rettere, min Hustru og jeg, for vi har oplevet alt i Fællesskab, vi vil så gerne den v u l g æ r e Spiritisme til livs. Den, der dyrkes selskabeligt, med den forargelige Paakalden af de Døde og meget, meget mere, som er en bespottelse af de hellige, de store og skønne Kræfter, som ikke alle er vidende om, i alt fald paa den rette Maade; Mennesker, som ikke i Alvor, har uddannet sig i psykisk Forskning, er utsat for Fejltagelser, for Overgreb fra de stærkere, aandelige Intelligenser fra den anden Side, og det er at begaa en grov Synd mod de rige, underfulde Værdier, som er skænket os i den usynlige Verden, at dyrke dem som Underholdning.

-Hvad vil De med Deres mærkelige Bøger?

-Mærkelige, aah ja, det kan man nok kalde dem, de henvender sig jo til den Del af Menneskeheden, som længes efter at vandre mod Lyset..... Hvad jeg vil..... jeg vil blandt andet ogsaa gerne rense K i r k e n for alt, hvad den gennem Aarenes løb har samlet af Støv, befri den for alle overflødige Dogmer.....

-Hvilke?

-Forsoningslæren maa falde.....

-Hvorfor dog?

-Fordi et enkelt Væsen, han være saa stor, han være vil, ikke k a n sone, hvad v i har gjort galt. Det maa hver enkelt om, og dertil har vi de mange Jordeliv, de enkelte Inkarnationer.

-Hvordan vil De forklare det?

-Vi h a r været her, og vi kommer her igen, saa lenge til vi har lært at behærske det Onde i os selv. Naar det er sket her paa Jorden, saa fortsætter vi vor aandelige Udvikling indtil vi er naaet saa højt, vi kan, nemlig til Guds Rige. For dør mødes vi a l l e.

-Hvor er Guds Rige?

-Jeg kan besvare Dem: da Giordano Bruno gjorde Menneskeaander hjemløse med hensyn til Guds Rige ved at hævde, at der ikke er noget "opad", men kun noget "udad", saa har vi gennem vor Forskning, mødt Guds Rige, som et virkelig Sted, vi kan vende vore Tanker imod. Guds Rige er v i r k e l i g t, og Guds Rige bærer hele Universet.

-Hvor er Hervedet?

-Der v a r et Hervede, hvor de dybest faldne Aander holdtes fast i Kraft af deres egen Ondskab, men Hervedet er bortslettet, og Djævelen er vendt tilbage til Gud, hvor han har faaet Tilgivelse for alt.

-Hvor véd De det fra?

Hr. og Fru Agerskov siger samtidigt og med dyb Alvor i Stemmen:

-V i v é d d e t. Vi ved det gennem de Meddelelser, som er givet os gennem de højtstaaende Aander, der er skænket Menneskeheden som dens usynlige Ledere.

-Hvad er det for Aander?

-Mange af dem, siger Hr. Agerskov, har levet her paa Jorden: Jesus af Nazareth og Paulus og mange andre.

-Tror De paa Kristus?

-Vi tror paa Jesus af Nazareth, som det ophøjede Menneske, som vor gode Broder.

-De Digte, De udgav, som inspirerede af de afdøde Guldalderdigtere - hvad var det?

Fru Agerskov svarer:

-De blev indgivne min Mand, men det synes jeg ikke, var Bevis nok for, at det var selve de afdødes Aand, der talte gennem ham, han skriver jo selv. Jeg sagde til ham, at jeg først vilde føle mig overbevist, naar Digterne talte gennem m i g. Jeg har a l d r i g kunnet skrive to Linier, som rimede. Men saa skete det. Nogle af Guldaldertidens Digtere gav mig i Søvne, naar min Aand var frigjort, Bevis paa Personlighedens Bestaaen ogsaa efter Døden. Jeg lærte Digtene i søvne og skrev dem ned om Morgenens i vaagen Tilstand. Min Mand kendte baade Ordvalg og Rytme. Snart var det Aarestrup, snart Grundtvig eller Chr. Winther. Jeg kendte ingen af Digtene, de var nye for mig alle, alle uden Undtagelse.

-Hvor var De, medens Deres Aand var frigjort i Søvnen?

-Jeg var i den Sfære, hvor den Digter var, som vilde inspirere mig - jeg er selv uden Begrep om Lyrik.

-Hvad sagde Kritikerne?

Hr. Agerskov svarer:

-De gjorde Nar.... det var et Falsum.... en klogt gennemført Pastiche.... Vi sigtedes altsaa for aandeligt Bedrageri, for den laveste Spekulation. Jeg vilde være umulig som Lærer, hvis noget sådant var Tilfældet.... Og hvis den Bog var en saa glimrende Pastiche, som man skrev, hvorfor skulde jeg saa ikke tage Æren hjem.... Jeg er da ogsaa et Menneske.

-Er det ikke svært til dagligt altid at være omgivet af Aander?

Fruen svarer i et dybt suk:

-Aah jo.... Selvfølgelig er vi tit forpint af Aandernes Lidelser - men vi kan ogsaa hente Kraft og Styrke gennem dem.

-Har Menneskene en fri Villie?

-Ja, siger Hr. Agerskov, det har vi. Og vi har en Skytsaand, som hjælper os. Gud tvinger ingen til at gøre det Rette. Hvad vi har syndet imot Gud og de evige Love, kan Gud tilgive os, naar vi angrer. Hvad vi har syndet mod Mennesker, maa Mennesker tilgive os. Hvert Menneske, som dør, bliver bragt til den Sfære, hvor dets aandelige Jeg hører hjemme, og dør faar vi al den Hjælp og Pleje, som er nødvendig.

-Af hvem?

-Af Lysets Aander. Og dør mødes all e. Ingen gaar fortabt. Hvis blot En gik fortabt, var Gud ikke almægtig, thi da vilde noget af Gud selv gaa tabt, vi indeholder alle en guddommelig Livsgnist. Det vèd jeg. Jeg ved mere end Jordens atten Hundrede Millions Mennesker.

-Hvor tør De sige Det?

-Jeg kan sige det med Rette, fordi vi gennem en Række af Aar er blevet skænket Meddelelser fra Lysets højeste Aander, men vi er ikke Spiritister. Vi tager Afstand fra den vulgære Spiritisme og gaar vore egne Veje, under den Højestes Ledelse.

Christian Houmark.

Christian Jørgensen var en meget god venn og støttespiller for familien Agerskov. Dessverre brøt mor og datter forbindelsen med han p.g.a. en uoverensstemmelse vedrørende det såkalte «Bispebrevet» fra 1938. Men han fortsatte å støtte dem resten av sin levetid. Fotografier fra 1905, 1920 og 1936. Foto: Privat.

Michael omtales som dannet og stilfull, og en meget varm og vennlig mann. Han jobbet som lærer ved Marie Kruses pikeskole i mange år, og jeg er sikker på at han var en særdeles dyktig og omsorgsfull lærer for alle de jentene som tok sin utdannelse der. I tillegg var han sensor ved den danske lærerutdanningen, og hadde sin egn litterære produksjon.

Johanne ble nok oppfattet som en noe mer myndig og viljesterk personlighet, og også hun arbeidet noen år som lærer før hun giftet seg med Michael – ved søstrene Branners pikeskole i Slagelse. Der jobbet for øvrig også to av hennes søstre, Emma og Marie. Johanne var en helt vanlig, hjemmeværende husmor i flere år etter at ekteparet giftet seg og fikk datteren, Inger Johanne Agerskov, 1900-1968, og lite ante de nok den gangen om hva som ventet dem noen år fremover i tid.

Johannes søster, Julianne, hadde kommet i kontakt med det rike spiritistiske miljøet i Danmark på den tiden, og oppfordret søsteren, Johanne, og hennes mann til å delta i en seanse. Johanne, som var noe skeptisk av natur, var ikke særlig lysten på dette, men lot seg likevel overtale til å forsøke. Og ganske snart ble det helt tydelig at de oversanselige åndene ønsket å komme i kontakt med nettopp Johanne. Ved seansene anvendtes ofte små bord med tre bein til å fremkalte bankelyder for å bokstavere, og bordet løftet seg på en slik måte at det pekte mot Johanne. I begynnelsen likte Johanne slett ikke dette, men flere hendelser av spesiell karakter gjorde at hun til slutt ble overbevist om at oversanselig side hadde et spesielt budskap som de ønsket å meddele henne.

Og det ble starten på noen utrolige år, der Johanne og Michael stilte seg helt og holdent til rådighet for åndene. En svært viktig grunn til at de ble overbevist om realitetene i henvendelsene, var at Johanne Agerskovs avdøde far, Rasmus Malling-Hansen, 1835-1890 tok kontakt med dem i en seanse, og det han kunne fremføre av beviser på at han virkelig var hennes far, var av en sånn karakter at ingen andre kunne ha visst det samme. Johanne ble en meget trofast og utholdende «sekretær» for lysets ånder, og hennes mann var hennes like trofaste støttespiller. Sammen med Michaels søster, Anna og hennes mann, Karl Lindahl og Johannes søster og hennes mann, Maximillian Danckert utgjorde de en gruppe som holdt ukentlige seanser gjennom flere år.

Når først Johanne hadde blitt overbevist om at hun hadde lovet å påta seg oppdraget med å være den oversanselige verdens medhjelper i sitt jordeliv, dedikerte hun seg fullt og helt til denne oppgaven. Hun hadde vært svært glad i sin far, og tok det veldig tungt da han døde da hun bare var 17 år. Møtet med ham som voksen gjorde åpenbart et sterkt inntrykk på henne, og ga henne motivasjon til å samarbeide med farens himmelske ånd, Leo. Hun avsto fra stort sett alt av sosialt liv og andre opplevelser i disse årene, fordi hun merket at det svekket hennes mediumistiske evner. Likeledes unngikk hun sterkt sollys, av samme grunn.

Fra VmL-bøkene har vi fått vite at Michael og Johanne tilhører en gruppe av de yngste, som gjennom mange århundrer har bistått Kristus i den ene store oppgaven: Å vinne mørkets første, den falne engelen, som sto i spissen for kampen mot det gode, tilbake til lyset. Gud hadde lagt en plan for de yngste, den såkalte «snarveien» og om den lyktes ville lysere tider opprinnne for jorden. Kristus og hans medhjelpere oppsøkte de eldste i helvetessfæren og brakte dem til ekteparet Agerskov, som ba for dem, slik at mange av dem ble vunnet tilbake til lyset og kunne bringes hjem til Guds rike. Samtidig som de yngste tilbrakte lange, tunge tider

i det grufulle mørket i helvetessfæren for å lete etter de falne, var Johanne og Michael inkarnert på jorden for å be for alle de formørkede, men forsiktig håpefulle åndene som hadde lidd i århundrer og årtusener. Og Johanne og Michael ba for dem av sitt hjertes medlidenhet og kjærlighet, og hundre og etter hundre vendte hjem.

Til slutt var nesten bare Satan og hans dual tilbake. Satan forsøkte fortvilet å rømme, for han var overbevist om at Gud i sitt raseri ville knuse og tilintetgjøre ham. Men Kristus fant ham, takket være sin uendelige tålmodighet, og ved hjelp av sin kjærlige opptreden vakte han håpet hos Satan om at Gud ikke ville knuse ham, men tvert imot møte ham med kjærlighet og tilgivelse. Da lå veien åpen for at lyset endelig kunne vinne tilbake Guds bortkomne sønn, den onde selv. Men ifølge Guds lover kunne ikke mørkets makt over Satan brytes før et jordisk menneske viste seg sterkere en mørkets makt, og ga Satan sin tilgivelse og ba en bønn for ham. Og på Kristi ord, ba Johanne og Michael Agerskov en kjærlig bønn for mørkets fyrste og dermed var han løst fra mørket, og Kristus kunne bringe ham hjem til Guds rike, hvor Gud tok imot ham med sin kjærlige tilgivelse, og gleden i himmelriket var ubeskrivelig.

Endelig, etter mange årtusener, hadde Kristus og hans medhjelgere lyktes med sitt aller største og viktigste oppdrag – å vinne den bortkomne sønnen tilbake til lyset. Og ved denne store seieren for lyset over mørket, startet en helt ny æra i universets historie og menneskenes liv.

Et jubileumsbilde av personalet ved Marie Kruses pikeskole i Fredriksberg. Ifølge boken det var trykket i, skal bildet være fra 1827, men ut fra Michael Agerskovs utseende, vil jeg holde en knapp på at bildet må være tatt etter 1930. Michael sitter i forreste rekke, ved siden av skolens rektor. Michael Agerskov pådro seg et kraftig tilfelle av den såkalte Spanske-syken i 1928, og en ettervirkning av sykdommen var tiltagende muskellammelser som til slutt rammet hjertet. Han var svært redusert de siste årene av sitt liv, og døde i 1933.

For oss som kjenner Vandrer Mod Lyset! Og hele historien rundt det store arbeidet med å vinne de onde åndene i helvetessfæren tilbake til lyset, slik at Gud kunne slette «helvete», kan det ikke herske noen tvil om at Johanne og Michael Agerskov, sammen med Kristus og de andre yngste, var de som gjorde dette gjennombruddet for lyset mulig. Men både Johanne og Michael var beskjedne og trofaste mennesker, som aldri søkte noe for seg selv. Akkurat slik som Jesus aldri søkte makt eller berømmelse for seg selv da han levde på jorden som Jesus. Og intet ville vært mulig uten Guds hjelp og støtte, og alle de involverte store tillit til Guds hjelp i tunge stunder.

Johanne var endog så beskjeden på egne vegne, at hun samlet inn bilder av seg selv fra sine nærmeste venner, og fikk noen av vennene til å tilintetgjøre dem ved å brenne dem opp. Motivasjonen for å gjøre dette, var for å unngå at det noensinne skulle bli noe fokus på henne, eller oppstå noen persondyrkelse. En av de som deltok i brenningen, Børge Brønnum, har skrevet en erklæring der det fremgår at Johanne Agerskov ikke ville bli ansett som noe annet enn en sekretær for lysets ånder og intet mer.

Jeg tror personlig at Johanne Agerskov vurderte dette helt feil. Det er ikke noe som skaper persondyrkelse mer enn når man mangler opplysninger og sikker vite om historiske personer. Vi ser det veldig godt i deler av det danske VmL-miljøet. De anser Johanne Agerskov som et ufeilbarlig medium, og har ikke rom for en eneste kritisk tanke om det Johanne foretok seg. Det er DETTE som er persondyrkelse. På min side har jeg viet flere tiår for å finne historisk vite om disse menneskene, fordi jeg tror det er den aller beste metoden for å se dem som ekte mennesker, med mulige feil og mangler, men også styrker.

Jeg håper jeg har klart å vise at de var svært troverdige, beskjedne, helstøpte, samvittighetsfulle og begavede, men også bare mennesker, som kan feile.

Michael Agerskov fotografert sammen med niesen Agnes (til venstre), søsteren Henny og datteren Inger (til høyre). Det ser ut til at bildet er tatt utenfor Agrisilvana, huset faren Henrik Michael fikk bygget i Nykøbing. Foto: Privat.

Tre barnebilder av Johannes og Michaels datter, Inger Johanne Agerskov, 1900-1968. Bildet til venstre er fra 1902 og bildet til høyre er fra 1905. Vi kjenner ikke så mange detaljer fra Ingers liv, men hun tok en akademisk utdanning med hovedfag i Tysk, og omtales som tysklærerinde. I familien sier de at Johanne var en ganske streng mor, som holdt Inger i stramme tøyler. I Ingers fotoalbum finnes det mange bilder av henne på ulike turer sammen med faren, og mange kjærlige kort og hilsener er bevart fra henne. Da faren døde i 1933, ble hun boende hos moren, og pleiet henne, slik hun hadde gjort med faren under hans sykdom etter Spanske-syken. Inger var aktiv i mange år i Vandrer mod Lyset miljøet og var med i bestyrelsen av Selskabet til VmLs udbredelse. Hun oversatte også VmL til engelsk sammen med Poul Ørsten i 1950. Dessverre fikk Inger psykiske helseplager mot slutten av sitt liv og ble innlagt på psykiatrisk sykehus. Jeg har vært så heldig å få hele hennes samling av VmL-bøker av etterkommere i Agerskov-slekten. Alle fotos: Privat.

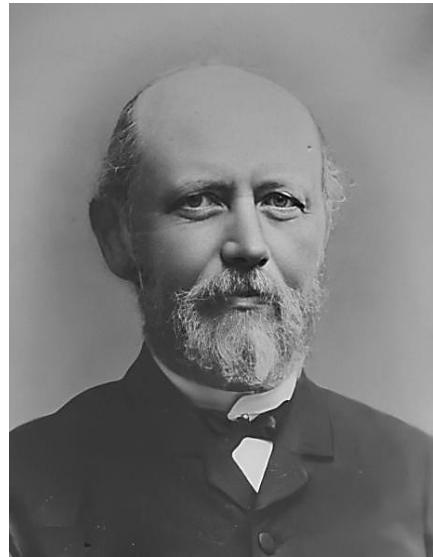

Inger Agerskov hadde et meget nært og kjærlig forhold til sin far, og hennes fotoalbum viser at de var på mange turer sammen. Bildet til venstre er fra Silkeborg i 1927. Bildet til høyre er ikke datert, men naturen minner om omgivelsene i Nykøbing. Begge fotos: Privat.

Johanne Agerskov og datteren Inger Johanne Agerskov. De pleiet Michael i de siste årene av hans liv, og begge to fortsatte sitt engasjement for VmL frem til 1938, da Johanne ga ut det meget omdiskuterte «Bispebrevet».

Foto: Privat.

Det var det spirituelle møtet med faren, Rasmus Malling-Hansen som overbeviste Johanne Agerskov og medførte at hun dedikerte seg fullt og helt til å være de høyre åndenes medhjelper på jorden.

Foto: Privat.

Michael Agerskovs siste dager.

En av de aller viktigste støttespillerne for Agerskov'ene, var forfatter, lærer og bibliotekar, Christian Jørgensen. Han var dypt fascinert av *Vandrer mod Lyset!*, omtalte verket i en rekke artikler og bøker, og var en varm talisman for boken. Store deler av *Spørsgsmål* og *Svar II*, bygger på spørsmål stillet av Jørgensen, og han støttet også utgivelsen økonomisk, og fikk utbetalt et lite utbytte for sin investering. Det vil si, det var kun snakk om noen usle kronestykker i utbytte, for supplementet solgtes nesten ikke i de første årene, 3, 12 og 18 eksemplarer de tre første årene.

Hans forhold til de tre Agerskover utviklet seg i løpet av årene til et meget nært og varmt vennskap, som dessverre ble ødelagt i 1938, da han ikke kunne akseptere at Bispebrevet stammet fra lysets ånder. Han ba Johanne Agerskov gjentagne ganger om å kontakte Leo, for å få ham til å utdype Bispebrevet nærmere, men Johanne svarte at Leo intet hadde å tilføye, og både Inger og Johanne Agerskov gjorde store anstrengelser for å gjøre sine synspunkter klare for Jørgensen. Men når han likevel fastholdt sin skepsis, erklærte Johanne Agerskov til slutt at hun ikke ville ha noen videre korrespondanse med ham, og at alle hans eventuelle fremtidige brev ville bli returnert uåpnet. Så man kan trygt si at striden vedrørende Bispebrevet ikke er av ny dato. Det er trist å lese hvordan det nære vennskapet mellom Johanne Agerskov og Chr Jørgensen ble ødelagt av stridigheten dem imellom over

I denne omgang var det Michael Agerskovs sykdom og bortgang jeg ville omtale. I 1933 er Jørgensen fremdeles en nær venn av Agerskov-familien, og allerede dagen etter Michaels død, 12. desember 1933, skriver Johanne Agerskov til Chr Jørgensen:

Kjære Hr Jørgensen!

I Gaar kl. 12:2 Formiddag gik min kære Mand hjem. Hansov stille og roligt ind, bevidst til det sidste. Sygdommen havde i den sidste Tid angrebet Hjertemuskelen, kun meget faa Smerter havde han nu og da i hjertet, han led mest af en altovervældende Træthed. Min Datter og jeg er kun taknemmelige over, at han nu faar Ro og bliver sig selv igen, men Savnet vil nok melde sig ved Tanke om tidligere Tiders gode og lykkeligere Dage, han var et sjældent elskeligt Menneske, jeg har kun gode og skønne Minder om ham fra vort lange Samliv.

For kort Tid siden bad min Mand mig om at bringe dem en hjertelig Hilsen, naar jeg skrev til Dem om hans Bortgang, og takke Dem for deres Venskab for ham og for os andre. Og fra min Datter skal jeg takke for den tilsendte tyske Stiløvelse, hun synes den er udmærket!

Da der ved Aarsopgørelsen af Salget af Supplement II kun var solgt 3 Eksplr, har vi lagt de faa kroner der er indkommet til Side til næste Aars Opgørelse. Saa vidt jeg kan forstaa paa Hr Arkitekt Brønnum er der Kludder i Regnskabet over de solgte Bøger. Boghandler Fugls Regnskab udviser saaledes et andet Facit end Forlagets. Brønnum ha paa egne og vore Vegne gjort Indsigler herimod og Forlaget har lovet å gennemtælle alle resterende Bøger og faa Fejlene rettede ved næste Aars Opgørelse. Saa længe maa vi altsaa have Taalmodighed. -

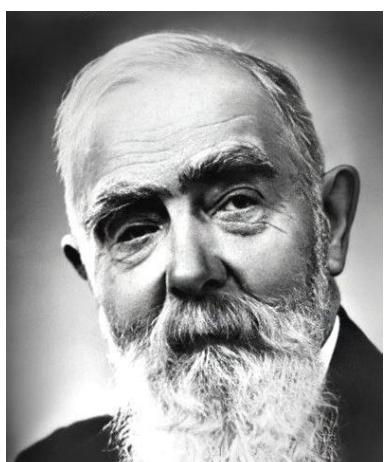
Nu haaber jeg at De næste Gang De kommer til København vil glæde min Datter og mig med et Besøg - min Mand var jo alt for træt til at se og tale med vore gode Venner. -

Hjertelig Hilsen fra min Datter og

*Deres
Johanne Agerskov
f. Malling-Hansen*

I et brev skrevet til redaktør Christian Brinch 31.12.32, gjengitt i en av copibøkene, skriver Johanne Agerskov følgende om årsaken til sin manns sykdom:

Ja, desværre er min Mand meget syg og svag. For c: 4 Aar siden havde han et slemt Anfall af Influenza eller spansk Syge, Eftervirkningerne af Sygdommen er blevet en Nerve- og Muskellidelse, der har bevirket, at han har maattet tage sin Afsked som Lektor. Han er saa svag, at han ikke uden Hjælp kan gaa fra den ene Stue til den anden.

Til venstre: Christian Brinck 1859-1952, redaktør av Spiritisternes Blad, «Lys over Landet». Til høyre: Christian Houmark, 1869-1950, som intervjuet Johanne og Michael Agerskov i Berlingske Tidende i 1922.

Christian Jørgensen var en meget nær venn og støttespiller for Agerskov'ene i mange år. Selv om vennskapet med Inger og Johanne Agerskov ble ødelagt pga en uoverensstemmelse i 1938, forble han en varm forsvarer både av VmL og Johanne Agerskov hele sitt liv. Er er han fotografert på sine eldre dager sammen med sin søster i hennes hjem.

Foto: Privat

Den 6. juni 1933 skriver Johanne Agerskov meget utførlig om sin manns og sin egen sykdom i et brev til Chr Jørgensen. Det hadde oppstått en misforståelse om at Agerskov-familien betraktet Jørgensen som en fremmed, som de ikke ønsker uanmeldte besøk av, og Johanne Agerskov gjør meget for å oppklare denne misforståelsen. Hun skriver bl a:

....En Fremmed kan De aldrig være eller blive for os, vi betragter Dem som en af vore bedste Venner, og vi kan ikke nok takke Dem for alt det som De har gjort baade for os og for "V.m.L." Men det var rigtig nok at jeg havde bedt Arkitekten (Knud Brønnum, SA's kommentar) at sige til Dem hvis De besøgte ham: at vi ikke kunde tage mod Besøg af nogen, fordi baade min Mand og jeg var syge. Vi tager i det Hele kun imod uanmeldte Besøg af min og af min Mands nærmeste Slægt. Det har været nødvendig at sige dette til alle vore Venner, fordi min Mand er saa syg og svag, at han ikke kan taale at tale med nogen. Og vi har mange Gange maattet bede vore Venner og min Mands Kolleger fra Skolen om at gaa igen inden at komme til at hilse paa min Mand. Det har altid gjort mig ondt og derfor bad jeg Arkitekten om at fortælle Dem om min Mands Sygdom, for at De ikke skulde gaa forgæves. Ja, det er en trist Tid for os alle, min Mand bliver svagere og svagere for hver Dag og mere hjælpeløs, vi har derfor maattet tage en Plejerske til Hjælp; en elskværdig, ældre, hjælpsom og omhyggelig Dame, som vi er meget glade for, hun kommer om Morgenens Kl. 8 og bliver til 7 om Aftenen; men naar jeg har mine Galdestensanfald bliver hun til c: 10 og hjælper min Mand i Seng. De Læger der behandler min Mand er enige om, at hans Sygdom er en Nerve og Muskelatrophi, der langsomt svækker hele Legemet, men det kan tage Aar inden Døden indtræder. Nu har Sygdommen varet i godt fire Aar - og hvor lang Tid, der endnu er tilbage, ved ingen. Nu for Tiden har vi kun vor Huslæge, men Dr. Levisar - Overlæge ved Frederiksbergs-Hospitals Nerveafdeling - har undersøgt ham og ordineret forskellige Giftindsprøjtninger for muligvis at standse Sygdommen. Han stod i længere Tid i Forbindelse med vor Huslæge, der gav ham Besked om Tilstanden, men saa ved Juletid mente Dr. Levisar, at vi hellere maatte opgive Indsprøjtningerne, da der ingen Bedring viste sig. - Fra Midten af Januar til for en fjorten

Dage siden har jeg haft det ganske godt med kun faa og smaa Anfald, men saa har jeg haft en slem Periode med 6 à 7 meget store Anfald, antagelig fordi jeg blev overanstrengt ved at holde min Mand oppe en Dag, han var ved at besvime, medens Plejersken og jeg hjalp ham. Vi maa altid være to om ham, da han ikke kan holde sig oprejst ved egen Hjælp. Nu haaber jeg imidlertid at denne slemme Periode maa være forbi for denne Gang, de sidste Par Dage har jeg haft det meget bedre.....

.....Ja, saa haaber jeg, kære Hr. Jørgensen, at De ikke oftere er af den Mening at De er en Fremmed for os, nej tværtimod De hører til vore bedste Venner og vi vil altid være Dem taknemmelige og er altid glade for at se Dem. Men i Fremtiden vil De nok pr. Telefon eller pr. Brev være saa venlig at meddele os, naar De kan se op til os og saa maa De nøjes med min Datter og meg, da ingen uden den nærmeste Slægt faar Lov til at tale med min Mand. I Tiden fra Kl: 3 til Kl. 5 ligger han altid paa Sofaen i Spisestuen, saa kan vi andre tage mod besøgende i den Tid; men der er Dage, der er saa slemme for min Mand at vi ikke engang kan gøre det, derfor vil jeg saa gerne forind vide, naar vi kan vente Dem, det vil gøre meg meget ondt om De matte gaa forgæves.

Endnu en Gang hjertelig Tak og mange venlige Hilsener til Dem fra os alle tre.

Deres Johanne Agerskov

Et av de aller siste bildene vi kjenner av Michael Agerskov, tatt i Haveselskabets hage i 1931. Man ser tydelig at han er meget redusert på dette tidspunktet. De andre på bildet, er Anna og hennes sønn, Mogens, bak, og Michaels datter Inger Agerskov ved siden av faren.. Foto: Privat.

istorie-Vandrermød byset
iast Ørskov-gaet Byem. Kjøbenhavn 3¹ Juledag 1933.

Først og fremmest hjertelig Tak for Deres kære Julebrev og det forudgaaende Brev. Da jeg ikke havde Mr. Jensens rigtige Adresse et Brev til dem gaast tabt, men nu skal jeg nok skrave til den rigtige Adresse, saa at det ikke sker oftere. Postvæsenet er ganske uskyldigt.

At jeg sender Dem dette Brev midt i, eller rettere lige efter Jæ-
dagens Komømmer, skyldes, at jeg har løst Fru Agerskov, at skrive
til Dem og fortælle Dem, at vor alskade og prægtige Ven Lektor Agerskov
nu er gaast hjem; han forlod denne Verden den 11 December ved halv-af
Tiden, stille og ganske uumærklig for ham selv.

Fru Agerskov, der har saa meget at tage Vare paa, kan ikke faa en
til at skrive til Dem endnu, derfor bad hun mig om det, da jeg var op-
hos Fru og Frøken Agerskov nogle Dage efter.

Da Da jo ved, at Hr. Agerkær i de sidste to Aar har været meget svag er vi alle kun glæde over, at han nu har fået Hjæmlov, men vi
ner ham, der er en betydningsfuld Plads, der nu er tom; en meget betydnende Mand, en af Verdens Stors, og dog ukendt i Verden udenfor den Kreds der kendte ham og elsker ham. Hvor er det ejendommeligt, at tønnes paa, nu er han ikke mere Hr. Agerkær, men fuldtid sig selv, en af de Yngre der har fuldført sin Opgave her i Verden, nu er han hjemme, og for al langt nærmere, naar jeg tanker paa ham, og jeg, som vi alle glæder os til atter at møde ham, naar Tidens Fylde kommer. Vidunderligt bliver

Fru Agerskov fortalte os, at Hr. Agerskov om Morgenens vilde et
som smuvaligt, men følte sig allgeværlig saa træt, at han bestegte sin
og blev liggende, og da han ved Tolv-tiden skulde have Frokost, sag
ikke saa godt i Sengen, hvorfor di hjalp ham, saa han kunde såsce med
Benedik ud af Sengen. Han blev pakket godt ind, og Fru Agerskov støttede
hans Ryg med en Pude, meden Sygeplejeren begyndte at give ham litt
Mad; da Fru Agerskov kom ind lidt efter, bad Fru Agerskov hende støtte
Faderen, saa vilde Fru Agerskov hjælpe Frøkenen, og da Fru Agerskov med

foran ham og spurgte, om han nu sad godt, svarede han: Ja, det er raret at faa Benene ud af Sengen! og saa rallesede han et Øjeblik, bejdede Hovedet ned til Siden og var død. Stille, uden selv at merke det mindste til, at hans Legeme nu ikke mere var Bolig for hans aandalige Jeg.

Samme Aften blev det døde Legeme ført ud til Krematoriet, og nogle Dage efter fik Fru Agerskov at vide at Brændingen havde fundet Sted, og derefter blev det officielt meddelt.

At vi alle sammen føler Savnet er jo kun vidunderligt; thi den man elsker, savner man altid; naar han ikke er til Stede, men bliver saa ikke Gensynet saa langt rigere, langt skennere? Jo, absolut! Og det ved vi, at vi alle vil komme til at opleve, og derfor er det saa hyggeligt at sidde ude hos Fru Agerskov og tale med hende og Frk. Agerskov, nu hvor vi ved, at han har det godt, er fri af sine Lidelser, er hjemme! —

Ja, kære begge To, det er hvad jeg dengang maa fortælle Dem. Jeg havde haabet, at jeg kunde have svaret mere indgaende paa Dereas Breve, men Tiden er løbet fra mig, og jeg kunde ikke lide, at De skulde vente længere paa dette Brev. — —

Nu har De vel faaet de lange ventede Billeder m. m., saa at De har kunnet fejre Julen i rolig Bevisthed om, at Billederne er i Deres Eje, vil De hilse hele Kredsen fra os og bringe Dem vor hjerteligste Nytaars-hilsen, som vi ogsaa sender Dem begge To vores kærligste Hilsener og alle gode Ønsker for det Aar der, naar Brevet er Dem i Hende, er begyndt.

Med den hjerteligste Hilsen fra os begge to ved Dere
meget hengivne Ven.

I et brev til Eric og Bodil Prior fra 3. juledag, 1933, forteller arkitekt Knud Brønnum om Michaels siste dag i livet.

Knud Brønnum om Michael Agerskovs siste dag!

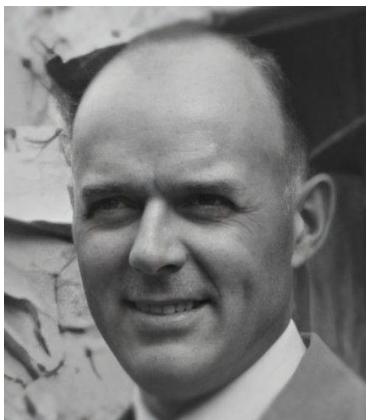
I Det danske Udvandrarkiv i Ålborg, finnes en hel del arkivalier etter Agerskovs gode venn i USA, Eric Prior. I denne samlingen fant jeg noen brev skrevet av arkitekt Knud Brønnum, som også var en nær venn av Agerskovs, til Eric Prior og hans kone på den tiden, Bodil, f. Kjær. I et av disse brevene forteller Brønnum ganske detaljert om Michael Agerskovs siste dag. Jeg gjengir her hele Knud Brønnums brev til Eric og Bodil Prior:

København 3' Juledag 1933.

Kæreste Hr. og Fru Prior.

Først og fremmest hjertelig Tak for deres kære Julebrev og det forudgaaende Brev. Da jeg ikke havde Mr. Jensens rigtige Adresse er et brev til Dem gaaet tabt, men nu skal jeg nok skrive til den rigtige Adresse, saa at det ikke sker oftere. Postvæsenet er ganske uskyldigt.

At jeg sender Dem dette Brev midt i, eller rettere lige efter Juledagene Komsamner, skyldes, at jeg har lovet Fru Agerskov, at skrive til Dem og fortælle Dem, at vor elskede og prægtige Ven Lektor Agerskov nu er gaaet hjem; han forlod denne Verden den 11 December ved halv-et Tiden, stille og ganske umærkeligt for ham selv.

Danskamerikaneren Eric
Prior, en nær venn av
Agerskovs og Knud Brønnum.
Foto: Privat.

Fru Agerskov, der har saa meget at tage Vare paa, kan ikke faa Tid til at skrive til Dem endnu, derfor bad hun mig om det, da jeg var ope hos Fru og Frøken Agerskov nogle Dage efter.

Da De jo ved, at Hr. Agerskov i de sidste to Aar har været meget svag er vi alle kun glade over, at han nu har faaet Hjemlov, men vi savner ham, det er en betydningsfuld Plads, der nu er tom; en meget betydende Mand, en af Verdens Store, og dog ukendt i Verden udenfor den Kreds der kendte ham og elsker ham. Hvor er det ejendommeligt at tænke paa, nu er han ikke mere Hr. Agerskov, men fuldtud sig selv, en af de Yngste der har fuldendt sin Opgave her i Verden, nu er han hjemme, og for mig langt nærmere, naar jeg tenker paa ham, og jeg, som vi alle glæder os til atter at møde ham, naar Tidens Fylde kommer. Vidunderligt bliver det.

Fru Agerskov fortalte os, at Hr. Agerskov om Morgenens vilde staa op som sædvanligt, men følte sig alligevel saa træt at han bestemte seg om og blev liggende, og da han ved Tolv-tiden skulde have Frokost, sad han ikke saa godt i Sengen, hvorfor de hjalp ham, saa han kunde sidde med Benene ud af sengen. Han blev pakket godt ind, og Fru Agerskov støttede hans Ryg med en Pude, meden Sygeplejersken begyndte at give ham lidt Mad; da Frk. Agerskov kom ind lidt efter, bad Fru Agerskov hende støtte Faderen, saa vilde Fru Agerskov hjælpe Frøkenen, og da Fru Agerskov stod foran ham og spurgte, om han nu sad godt, svarede han: Ja, det er rart at faa Benene ud af Sengen! og saa rallede han et Øjeblik, bøjede Hovedet ned til siden og var død. Stille, uden selv at mærke det mindste til, at hans Legeme nu ikke mere var Bolig for hans aandelige Jeg.

Samme Aften blev det døde Legeme ført ud til Krematoriet, og nogle Dage efter fik Fru Agerskov at vide at Brændingen havde fundet Sted, og derefter blev det officielt meddelt.

At vi allesammen føler Savnet er jo kun vidunderligt; thi den man elsker, savner man altid; naar han ikke er til Stede, men bliver saa ikke Gensynet saa langt rigere, langt skønnere? Jo, absolut! Og det ved vi, at vi alle vil komme til at opleve, og derfor er de tsaa hyggeligt at sidde ude hos Fru Agerskov og tale med hende og Frk. Agerskov, nu hvor vi ved, at han har det godt, er fri af sine Lidelser, er hjemme!-

Ja, kære begge To, det er hvad jeg dennegang maa fortelle Dem, jeg havde haabet, at jeg kunde have svaret mere indgaaende paa Deres breve, men Tiden er løbet fra mig, og jeg kunde ikke lide, at De skulde vente længere paa dette brev.--

Nu har De vel faaet de længe ventede Billeder m. m., saa at De har kunnet fejre Julen i rolig Bevisthed om, at Billederne er i Deres Eje, vil De hilse hele Kredesen fra os og bringe Dem vor hjerteligste Nytaarshilsen, som vi ogsaa sender Dem begge To vore kjærligste Hilsner og alle gode Ønsker for det Aar der, naar Brevet er Dem i Hænde, er begyndt.

Med den hjerteligste Hilsen fra os begge to ved Deres

meget hengivne Ven,

Knud Brønnum

Eric og Bodil Prior ble noen av Agerskov'enes beste støttespillere og gode venner. Alle de tre brødrene Prior, Eric, Kay og Viggo, ble svært dedikerte tilhengere av VmL og det samme gjorde Erics sønn, Harry Prior. Foto: Det danske udvandrerarkiv.

Den kanskje aller mest engasjerte tilhengeren av VmL, var arkitekt, Knud Brønnum. 1878-1953. Han var en av grunnleggerne av «Selskabet til VmLs udbredelse og skrev flere bøker om verket. Han holdt dessuten gudstjenester på grunnlag av VmL, og det var et trofast publikum som fulgte disse på 1930-tallet.

Alle de tre brødrene Prior, var tilhengere av VmL og gjorde en aktiv innsats for å gjøre verket kjent. Eric, til venstre, skrev et antall artikler i Pioneren, et tidsskrift for utvandrede dansker i USA. Kai, i midten, lagde en oversettelse av VmL til engelsk i 1975. Viggo laget en tegnemaskin som kunne tegne opp planetsporene til modersolene i universet, basert på Knud Brønnums tegninger.

Det eksisterer ikke så mange fotografier av Michael Agerskovs hustru, Johanne f. Malling-Hansen. Det skyldes først og fremst at hun fikk noen av sine venner til å tilintetgjøre de bildene hun selv hadde av seg selv. Men datteren hadde spart på noen bilder av moren, og noen hadde blitt donert til Det Kongelige Biblioteks billedsamling. Ovenstående bilde fant jeg inne i en av bøkene Inger Agerskov etterlot seg, og jeg er ganske sikker på at den eldre, hvithårede damen helt til venstre, er Johanne Agerskov. Det ser ut som bildet er tatt på et sykehus, men jeg vet ikke hvor. Foto: Privat.

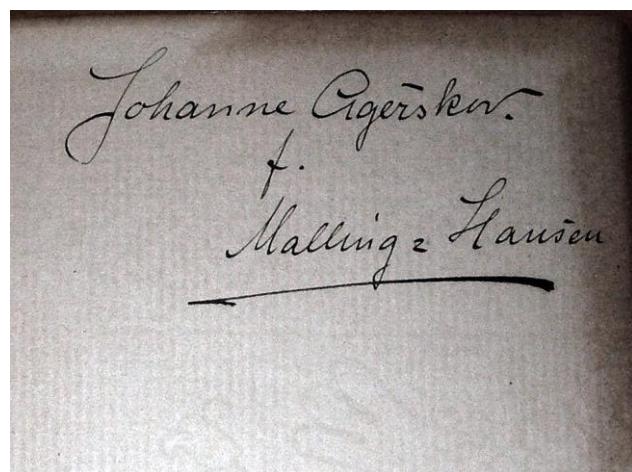
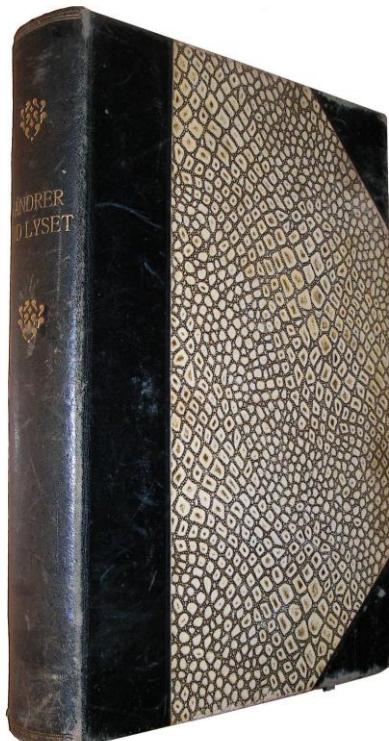
Alle brødrene Prior var dedikerte tilhengere av VmL, i likhet med arkitekt Knud Brønnum. Her ses Viggo Prior og hans kone, Gertud sammen med Brønnum ved det som skulle bli deres hus. Bilder er fra 1937 og jeg har funnet det i Dansk Udvandrerarkiv. Eric Prior donerte hele sitt arkiv til dem.

Her i Grundtvigsvej 3, i andre etasje, hadde Michael Agerskov sin bolig sammen med sin hustru og deres datter Inger Johanne Agerskov, 1900-1968. Foto: Sverre Avnskog.

Ved Marie Kruses Skole i Frederiksbergs Allé 16 arbeidet Michael Agerskov i stort sett hele sin yrkesaktive karriere. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

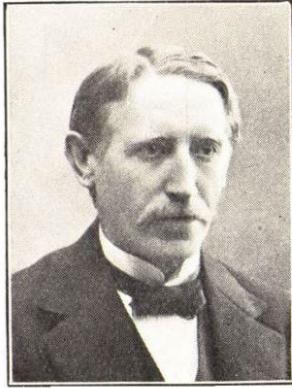
Til venstre: Johanne Agerskovs egen innbundne utgave av VmL. Hun har nummerert alle linjene med blyant. Til høyre: Johanne Agerskovs signatur i boken. Foto: Sverre Avnskog.

KAI MICHAEL ANDREAS AGERSKOV
CAND. MAG., GYMNASIELÆRER, KJØBENHAVN

Født 28. Juli 1870 i Guldborg paa Lolland, Søn af Toldforvalter Henrik Frederik Michael Agerskov og Andrea Louise Stephensen.

Skoleembedseksamen (Dansk, Tysk, Latin) 1895, Gymnasielærer i Kjøbenhavn; Medlem af Eksamenskommissionen for Seminarierne 1912; har udgivet en Del skønlitterære Værker og Skolebøger. — Gift 4. November 1899 i St. Jacobs-kirke i Kjøbenhavn med Johanne Elizabeth Mal-

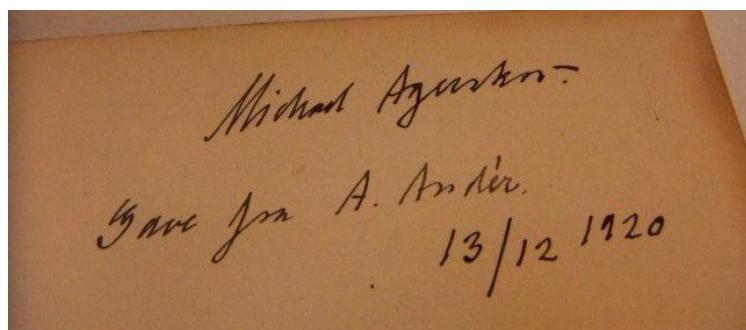

ling Hansen, født 13. Juni 1873 i Kjøbenhavn, Datter af Præst og Forstander ved Døvstummeinstitutet Hans Rasmus Johan Malling Hansen og Cathrine Georgia Heiberg.

Slik ble Michael Agerskov presentert i studentboken over danske studenter fra 1897-1914. Begge disse fotografiene eies i dag av Det Kongelige Bibliotek i København. Agerskov utvidet senere sin utdanning til lektor. Han hadde sitt daglige virke ved Marie Kruses pikeskole i Fredensborg. Han arbeidet også mange år som sensor ved den danske lærerutdanningen.

De to andre ekteparene som deltok jevnlig i seansene sammen med ekteparet Agerskov. Fra venstre Johannes søster Julianne, 1866-1929, hennes mann, Maximilian Danckert, f. 1864. Deretter Michaels søster, Anna, f. 1873, og Karl Lindahl, f. 1875. Alle fotos: Privat.

Michael Agerskovs signatur i den innbundne utgaven av *VmL*, som han fikk i gave fra finsmeden A. Ander. Ander var en stor tilhenger av *VmL*, og laget flere modeller etter *VmLs* beskrivelse av universet. Foto: Sverre Avnskog.

Michael Agerskovs forfatterskap.

Jeg har hittil skrevet omtaler av noen få av bøkene fra Agerskovs forfatterskap. Jeg planlegger å skrive anmeldelser av resten av hans utgivelser. Jeg vil publisere dem fortløpende etter som de er ferdige.

To bilder av den unge Michael Agerskov. Agerskov ble student i 1889 og utdannet seg til cand. mag. med fagene dansk, tysk og latin. Han ble senere lektor og arbeidet i mange år ved Maria Kruses pikeskole og var i tillegg sensor ved den danske lærerutdanningen. Begge fotos: Det Kongelige Bibliotek.

”To Mennesker og Skumring”, 1993.

Michael Agerskov debuterte som forfatter i 1893 med diktsamlingen ”To Mennesker og Skumring”. Det vil si, boken inneholder ikke kun dikt, men også noen korte prosatekster. Agerskovs var altså kun 23 år da han utga sin første publikasjon, en ganske liten bok på 87 sider inneholdende 30 dikt uten titler, men nummererte med romertall. Til slutt i boken er det trykket seks prosatekster, under tittelen ”Skumring”.

På dette tidspunktet holdt Agerskov på med sin cand. mag. grad, med fagene dansk, latin og oldnordisk, og han var kjæreste (muligens forlovet) med Johanne Malling-Hansen, som han hadde møtt i 1888. Så selv om Agerskov var ung av alder, var han allerede en velutdannet mann, sannsynlig med meget god kjenneskap til både dansk, nordisk og internasjonal litteratur. Skolerte litteraturanmeldere kan sikkert finne påvirkning fra ulike av datidens forfattere i Agerskovs dikt, selv må jeg nøye meg med å vurdere diktene som legmann, dog med utdannelse i norsk på høyskolenivå.

Agerskovs dikt er, med meget få unntak, skrevet på rim etter klassiske verseformer, og jeg finner personlig megen dybde, klokskap og visdom i hans lyrikk. Diktene i hans første diktsamling omhandler i høy grad de store emnene i livet, som kjærlighet, tap og drømmer. Diktene er ofte meget romantiske, drømmende og ettertenksomme – og meget rike på bilder, gjerne fra naturen. Det aller første verset i det aller første diktet lyder f. eks.:

Der fløj en fugl fra en øde kyst
til forår og fagre lande;
dér saa den et syn, som fyldte dens bryst

med sitrende sød, usigelig lyst.
 Den glemte sitt hjem, de drømmende vildsomme
 strande.

Kjærligheten er ofte tema i ”To mennesker”, og her er dikt som priser og tiljubler kjærligheten i meget romantiske og høystemte vendinger – uten at det noensinne blir banalt eller klisjéaktig, etter min mening. Det er som man levende kan forestille seg Agerskovs store sinnsbevegelse over å bli elsket av en kvinne, og jeg synes at både språket og bildene meget godt gjengir de følelsene som synes å ligge bak ordene. I dikt nr. III heter det:

Min sjæl kan fast ej fatte den forunderlige
 tanke,
 at du er ingen andens, men min, ja min alene;
 jeg svimler, som gikk jeg mellem sørjer himmel-
 slanke:
 Du elsker mig, du guddom, du milde jomfru-
 rene.

Agerskov synes å oppfatte kjærligheten som en forløsende kraft, som kan frelse de elskende fra tungsinn og trolldom. Men det hviler i det hele tatt en mørk, truende skygge over kjærligheten i mye av Agerskovs diktning, noe som blir enda mer tydelig i noen av hans senere bøker, f. eks. Adathysda fra 1895. Det er som om han bærer med seg en arv av tung sorg over død og tapt kjærlighet i sitt innerste vesen, og dette kommer til uttrykk i flere av hans dikt. Som f. eks i dikt nr XXIII:

Solfyldte, dirrende dråber
 På alle de sænkede graner.
 Og langt, langt kan jeg se,
 hvor vejen taber sig i dis.
 Alt ånder i salig forventning.
 Da kommer et sagte pust,
 og alle de solfylte dråber
 falder ned, bliver tunge
 og mørke som gråd
 gråd – gråd over døde minder.

Hvis jeg ikke visste annet, ville jeg ut fra diktene i ”To mennesker og Skumring” undres på om ikke Agerskov hadde opplevd en dyp sorg ved å miste en av sine aller nærmeste i sykdom eller ulykke. Hva som er kjent, er at hans søster, Henny, mistet sin mann i kreft, noe som førte til meget stor sorg i familien, men det var først i 1894, så den hendelsen kan ikke ha hatt noen innvirkning på Agerskovs valg av tema i hans første diktsamling. Agerskov og hans kone hadde så vidt vi vet kun en datter, Inger, som ble født i 1900, ett år etter at de giftet seg. I ”Den store Krudtsammensværgelse” fra 1902, som på mange måter synes å være selvbiografisk, er der også en tragisk, liten kjærlighetshistorie flettet inn. Vi får høre om en liten pike, Julie, som hovedpersonen som gutt var meget betatt av og forelsket i. Han ønsker tidlig å erklære sin kjærlighet til henne ved å gi henne en liten ring med en sten i, men rekker

det aldri, før han får vite at hennes skjebne ble meget tragisk. Helt på slutten av boken kan man lese følgende:

Kaptajnen tav, og alle Børnene sad tavse omkring ham og saa meget betænkelige ud.
 Da sagde Ellen paa een Gang:
 ”Ja men onkel, hva blev der af lille Julie, det har du slet ikke fortalt.”
 Kaptajnen sad lenge tavs, ligesom hensunken i mørke Tanker. Da sagde han:
 ”Jeg er egentlig bedrøvet over, at du mindede mig om Julie, lille Ellen; det er kun trist hva jeg har at fortælle. Men saa hør da:
 Samme Dag, jeg kom op, altsaa tre Dage efter Ekspllosionen, gikk jeg over til William. Men tænk, hva der var sket, næppe en Time før: den lille Julie var druknet, Gud havde taget sin Engel til sig; Sognets kluge Kone havde haft Ret; hun havde været for skær og fin til at leve paa Jorden.

Hvordan det var gaaet til, var der ingen som vidste; hun havde badet sammen med nogle andre Smaapiger paa ganske lavt Vane, og pludselig havde hun ligget livløs midt iblandt dem. De havde baaret hende i Land, men hun var og blev død.

Jeg kan godt huske, at hele min Barndom troede jeg, at det var Troldstenen, som havde taget den forfærdelige Hævn over mig og William; thi hun druknede lige tæt ved den, dér hvor den stod, lemlæstet, berøvet sin øverste Del ved Ekspllosionen.

Stakkels lille Julie! Jeg var inde og se hende ligge i sin hvide Seng. Ansigtet var saa blegt, og de straalende milde Øjne vare Lukkede; kun de gule Krøller var de samme. Dér laa hun, stiv og død, og kunde slet ikke smile til mig, slet ikke tale med mig.

Jeg græd, og kunde ikke holde op igjen; det var saa forfærdelig sorgelig. I ved jo, Børn, hvor meget jeg holdt af henne, og at hun skulde være min Kone, naar vi blev store.

Jeg plukkede en dejlig Buket Blomster og lagde mellem hendes hvide Hænder; dem skulde hun have som en sidste Hilsen fra mig, stakkels lille Julie!

Kan det være at Agerskov selv opplevde en slik dyp sorg i sin barndom? Sikkert er det i hvert fall at sykdom og død og sorgen over å miste en kjær går igjen i hele hans forfatterskap, og særlig i den aller første diktsamlingen. I dikt nummer XXV fortviler dikteren, og kan ikke akseptere døden:

Syg til døden –
 Jeg kan ej fatte det, det er ej muligt;
 skal alt da være nu forbi?
 skal du da dø, før du fikk lov at leve?
 skal morgenrøden følges da af natten?

Jo lægen sagde: hun kan ikke leve;
 jeg tror dem ej, de hjerteløse ord.
 Aa du må ikke dø – jeg skal dig pleje
 så lempelig så varsomt,
 som vestenvinden heger vårens blomster,
 så at de usle små trods vintrens strenghed
 dog voxer op og trives.

Men så, i dikt nummer XXVII forsoner han seg med at døden gjør slutt på hans kjæres liv, og han finner likevel ro i sitt indre:

Så skulde hun strides med døden;

    samlet var slægt og venner.

Der lå hun og krammede tæppet
    med de gennemsigtige hænder.

Snart hørtes en dæmpet græden

    snart lød der en sagte kalden,

og uophørlig imellem
    den døendes hæse rallen.

Jeg strøg hendes hår fra panden,

    jeg søgte de kære blikke,

jeg græd og bad og kaldte,

    men ak, hun kendte mig ikke.

Jeg turde ej blive derinde,

    der la som bly på mit hjerte;

så gikk jeg og gikk i timer

    i navnløs, fortvivlet smerte.

Men da jeg ved aftenstide

    kom hjem til den kendte bolig

og hørte, nu havde hun udstridt,

    blev jeg så underlig rolig.

I en passasje i et av de siste diktene i samlingen (XXX) finnes en passasje som nesten kan tolkes profetisk, som om Agerskov på et dypere nivå i sin bevissthet hadde en anelse om hva som ventet ham senere i livet. Han og hans kone, Johanne Agerskov, hadde et meget rikt liv foran seg, hvor de hadde lovet å være lysets medhjelpere for å formidle mange av de himmelske sannhetene til jorden. I den forbindelse ble det åpenbart for dem en mengde åndelig viden, som de ikke skulle bringe videre. Den ytre rammen i dikt nr XXX er riktig nok om at Agerskov minnes en gammel kjær som for lengst er død, men mot slutten av diktet skriver han følgende:

Nu går jeg bævende ind
i den sælsomme skov.

Men før jeg går did,
før trolddomssangen hvisker mig glemsel
og væver sit slør
over min ungdom –
vil jeg rejse dig kære

en bautasten.

På den sten skal ristes ind
hele vor lyse
ungdoms saga.

På den sten skal ristes et kvad,
hvis fulde rigdom
kun du og jeg kan fatte.

”To mennesker og Skumring” avsluttes med seks prosatekster, og i den første av dem ”I en båd” møter vi det samme temaet som går igjen i mange av diktene - to elskendes kjærlighet og en truende stemning av svik og død. I den korte teksten på kun drøyt fire sider møter vi et ungt, forelsket par, som ror ut på fjorden en kveldstime. Allerede i innledningen aner vi en truende stemning: ”ude på havet lå endnu aftenrødens bløde skær, og i den stille aften hørte man bølgerne slikke mod den mørke bro, der som en sort arm krummede sig du i havet.” Og når det lykkelige paret er kommet vel ut på fjorden, setter de seg sammen og lar båten drive med vinden, og han forteller henne et gammelt sagn om ”ellepigen”. En kveld ”ellepigen” var ute, sto hun tett ved et elskende par, som satt ”arm i arm, læbe mod læbe. De hviskede om kjærlighet, som de tænkte evig; fremtiden lå begravet i lyse nætter; de saa kun elskovs uudsigelige lykke. Ikke dens grænseløse sorg.” Ellepigen elsket også den unge mannen, og i det paret stiger ut i en bår og ror ut på fjorden, roper hun på sin kjæreste, åmanden, og ildner ham opp mot mannen, som hun hevder har forsøkt å stjele hennes kjærlighet. Og åmanden lar stormen ta båten, så det unge paret omkommer. Og sagnet avsluttes med at vi får vita at ”inde mellem rørene, dér hvor tågen er tættest, sad ellepigen; og hun græd.”

Stemningen er dyster hos det unge paret etter at han har fortalt ferdig sagnet. ”De to sat tæt ind til hinanden i en sær betagethed. De turde intet sige.” ”Det blev sent, før han atter styrede båden mod land”.

Om ikke Agerskov selv opplevde den store sorg det er å miste en av sine nærmeste, hva kan ellers være årsaken til at dette temaet har en så sentral plass i hans forfatterskap? I og med at det er utgiveren av verket ”Vandrer mod Lyset!” det er tale om, kunne man jo undre seg om det er minner fra dypere lag av hans bevissthet som kommer frem, fra tidligere tilværelser? Dulgte minner om tapt kjærlighet og truende mørke. Det kunne endogså være underliggende minner om det tapte paradis – nærmere bestemt hans eldste søskens fall for mørkets makt, den gangen de yngste levde i harmoni og lykke i Guds rike. En truende grunnstemning, preget av hans skjulte minner om mørkets kamp mot lyset – og de yngstes uendelige sorg over ondskapens midlertidige seier over lyset og kjærligheten? Jeg ville ikke se bort ifra at dette kan forklare Agerskovs valg av tema for hans første bok.

I den neste teksten, ”Sene tider”, er stemningen om mulig enda mer dyster. Teksten handler om de to siste levende menneskene på jorden, ”Jorden gyser. Thi isnende kulde begynder at klamre sig om dens hjerte, og dens blod er stivnet.” Så dør også kvinnen og mannen, og alt liv på jorden er utryddet. ”Over hele jorden intet pust av liv.” Da trår selve døden frem, og han forteller at hans ”værk er forbi”, og han begraver gråtende det siste mennesket, og ”Da morgenrøden begyndte at farve sneen, gikk Døden, den høje og tavse skikkelse bort til et

fremmed land.” Er dette mon Agerskovs beskrivelse av mørkets endelige bortslettelse fra jorden?

Tematikken fortsetter å være den samme i alle de gjenværende tekstene i Michael Agerskovs første lille, diktverk. Mon ikke tekstene kan ses på som en av de yngstes meget medfølende sorg med den lidende menneskeheten, som må gjennomleve så mye lidelse, sykdom og død? Agerskov fremstår gjennom sin diktning som en mann med stor følelsesdybde, med innlevelse, omsorg og omtanke i rikt monn overfor de menneskelige lidelser. Og jeg kommer i tanker om at han må ha vært særdeles godt utrustet til å gjennomføre den frelsende kjærlighetsgjerningen han og hans kone hadde planlagt å gjennomføre i deres jordeliv: tilgivelsen av og bønnen for Ardor – mørkets første, ondskapens slave og hersker. Ingen kan ha vært bedre egnet til denne kjærlighetsgjerningen enn det kjærlige mennesket, Michael Agerskov.

Adathysda, 1895.

Med Adathysda fra 1895 utga Michael Agerskov sin første roman, og den er en forunderlig liten bok på kun 96 sider. Jeg må innrømme at jeg ikke kjenner verdenslitteraturen godt nok til å kunne si om navnet Adathysda har noen referanse til mytologiske figurer, men tankene ledes i hvert fall hen til de store kjærlighetstragediene, som Romeo og Julie, Bendik og Årolilja eller Papageno og Papagena fra Mozarts Tryllefløyten. Tema for Adathysda er det største og alltid tilbakevendende, nemlig kjærligheten og kjærlighetens vilkår i det jordiske liv.

Så det er ikke småatterier Michael Agerskov begir seg ut på å skulle beskrive. Bokens handling er ganske rask å referere, da det ikke egentlig skjer så mye i løpet av bokens 96 sider, og handlingen skrider ganske sakte fremover i et meget bilderikt og nærmest mytisk, drømmeaktig språk. Selv kaller fortellerstemmen fortellingen for et dikt, og det er også bygget opp av 25 meget korte kapitler eller vers, hver på ca 2-3 små sider. Vi får vite at Adathysda tilhørte et folk som levde for lang tid siden i landet Urahan, og at hun døde av sorg da hennes store kjærlighet, den unge Verleno ble drept fordi hennes far ikke kunne akseptere deres kjærlighet. Det hviler en mørk og dyster stemning over begynnelsen av fortellingen, hvor vi leser på side 2:

”Tag farverne fra, luk øret til for musikken, og alt vil dø og svinde tilbage i den mørke nat, hvorfra jeg har manet det frem!

Tag farverne fra - - - dog, hvo vil nænne med hårde hænder at dræbe Adathysdas lyse skikkelse.”

Adathysdas mor, som var høyt elsket av sitt folk og av sin ektemann, kongen, mistet sitt eget liv da hun fødte sin datter, og kongen kom aldri riktig over dette tapet. Hans sorg forherdet ham og gjorde ham hard og bitter, og han klarte aldri å elske sin datter, slik hun hadde fortjent, ren og uskyldig som hun var i sin mors død. Kjærligheten har derfor særdeles dårlige vilkår i kongens rike, som styres av en ond og ærgjerrig rådgiver, Athyriel, som etter hvert legger sin elsk på kongens vakre datter.

Adathysda vil finne svaret på hva kjærlighetens gåte, og utlover at hun vil gifte seg med den frieren som best kan forklare henne hva kjærligheten er for noe. Mange friere kommer for å delta i konkurransen, men Adathysdas kjærlighet vekkes av den vise og vakre, unge Verleno.

Kongens onde rådgiver, Athyriel, har derimot kongens gunst, og driver i det skjulte sitt renkespill for å sikre seg Adathysda til sin brud, og kongen lover at så skal skje, uansett Adathysdas vilje.

Men Adathysda svikter ikke sin kjærlighet, og hun rømmer med sin Verleno for å unnslippe tvangsgiftet. Men de blir innhentet av kongens menn og Verleno blir drept. I raseri over tragedien, angriper folket Athyriels slott og dreper ham, men tragedien er uavvendelig; Adathysda dør av sin sorg over tapet av sin elskede.

Det siste kapittelet eller verset, nummer XXXV, lyder således:

"Dette er digtet om den dejlige Adathysda, kongens datter. Men det digt er tungsindig som de vilde svaners sange. Og en lang, forunderlig drøm har jeg drømt om det, ingen vil nå mens dage dø.

Og gennem mit drømmedigte høje sale er hun draget, den fagreste kvinde, klædt i sælsomme farver, solens, de drømmestille søers, dagens og nattens, og de sildige stjerners. Og gennem den store stilhed har nynnet sig toners væld, store skoves susen, dybe vandes hulken, lyse engels jubel. - -

Tag farverne fra, luk øret til for musikken – og alt vil dø og svinde tilbage til natten. Tag farverne fra - - - dog hvo vil nægne med hårde hænder at dræbe Adathysdas lyse skikkelse."

For en som kjenner VmL, som senere skulle bli Michael Agerskovs store livsverk, er det lett å kjenne igjen idéen om lyset og mørket i Agerskovs lille, vakre fortelling om Adathysda og Verleno. Lysets fineste kvalitet er kjærligheten, og jeg synes Agerskov beskriver meget godt, i et poetisk, eventyraktig språk, hvordan kjærligheten kveles av dens motsetning, mørket – fraværet av godhet, omtanke og forståelse. Det er ikke kongens soldater som dreper Adathysda – hun dør av sorg over drapet på hennes store kjærlighet, utført av ondskap, svartsyke og eiertrang.

Adathysda er en bok det er lett å bli glad i, og som det er fint å vende tilbake til ettertenksomme stunder. Den inneholder partier av meget vakkert, høytidsstemt og poetisk språk, og beskriver de evige verdier på en måte som setter seg fast i ens sinn. Om enn den er tragisk, så er den akk så vakkert skrevet!

Den store Krudtsammensværgelsen, 1902.

Med boken "Den store Krudtsammensværgelsen" fra 1902, debuterte Michael Agerskov også som barnebokforfatter. Det er en meget fornøyelig og spennende liten bok på 91 sider, bygget opp av 6 små aftenfortellinger, der en onkel forteller sine nevøer og nieser om sine spennende barndomsopplevelser. "Onkel Kaptajn", som barna kalte ham, eller Hannibal Emilius Thramm, som var hans egentlige navn, var kaptein ombord på barken "Concordia", og han brukt alltid mye spenning med seg, både gjennom sine spennende fortellinger, spennende godteri til barna og ikke minst gaver i form av spikkekniver, spilledåser og dukker. Nå var han kommet hjem for å bo hos sin søsters familie, slik han gjorde hver eneste vinter, og hvert lite avsnitt han forteller foran peisen om kvelden, passer meget fint til å bli brukt som høytlesning, et kapittel hver kveld.

"Den store Krudtsammensværgelsen" synes å ha mange selvbiografiske trekk fra Michael Agerskovs egen barndom. Onkelens far var tollkontrollør, og Agerskov forteller meget levende fra onkelens barndom i en liten landsby ved fjorden, som har mange likhetstrekk med Agerskovs egen barndoms landskap i Rørvig og Nykøbing Sjælland. Man kan nok trygt gå ut fra at det er Michael Agerskov selv som er forbildet for "Onkel Kaptajn" og at det er hans egen barndom som danner forbildet for fortellingene. Agerskov var selv onkel til en gutt og en pike, barna til hans søster, Henny. Morsomt nok, heter en av guttene i fortellingen Christian, akkurat som Agerskovs egen bror,ingeniøren Christian Agerskov, 1859-1928.

I det første kapittelet får vi høre sagnet om en kjempestor steinblokk som lå ute i vannet i fjorden, og denne store steinblokken, som kaltes Trollsteinen skal komme til å spille en sentral rolle i boken. Barna syntes kjempesteinen så ut som hodet til et troll, som så vidt stakk opp av vannet, og sagnet kunne fortelle at den hadde havnet der fordi et mektig troll eller en jette hadde kastet steinen fra andre siden av fjorden for å forsøke å knuse kirken, men hadde bommet og steinen hadde i stedet havnet i vannet, og kirkens spir tronet fremdeles mot himmelen.

(Flere omtaler av Michael Agerskov bøker kommer etter hvert som de blir ferdige.)

Kolbotn, 07.10.2023

Sverre Avnskog

Kilder:

Michael Agerskovs litterære produksjon:

- *To Mennesker og Skumring, dikt 1893
- *Adathysta, roman 1897
- *Livets Kilde, fortellinger 1897
- *Tusmørkets Stemmer, dikt 1899
- *Den store Krudtsammensværgelse, roman 1902
- *Fra den gamle Skipperby og andre Digte, 1909
- *Vejen Sandheden og Livet, Aandelige sange, 1928
- *Paa forklarelsens Berg - En digtkreds

Skolebøker(i samarbeid med Erling Rørdam):

*Dansk Læsebok for mellemklasserne, realklassen og børneskolen, i flere opplag fra 1904-1933

*Læsebok i svensk

*Dansk Litteratur før 1800, utgitt i 1919

*Dansk Diktning med hovedvekt på det 1900. århundre

Bøker i tilknytning til Vandrer mot Lyset!

*Hilsen til Danmark, 1915

*Vandrer mot Lyset! 1920

*Forsoningslæren og Genvejen, 1920

*Nogle psykiske Oplevelser, 1922

*Kirken og Kristendommen, 1923

*Spørgsmål og Svar I og II, 1929-30

Samtaler med etterkommere i Agerskov-slekten.

Ættetavler utarbeidet av Jette og Rune Sckerl.

Arkivet til Det Kongelige Bibliotek.

Johanne Agerskovs copibøger I-IV.

Originale brev som er i familiens eie.

